

คู่มือ

การพัฒนาคุณภาพ สาเหตุการตาย

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงสาธารณสุข

คู่มือ

การพัฒนาคุณภาพ สาเหตุการตาย

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงสาธารณสุข

● ชื่อหนังสือ

คู่มือ การพัฒนาคุณภาพสาเหตุการตาย

● จัดพิมพ์โดย

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

● พิมพ์ครั้งที่ 2

กันยายน 2556

● พิมพ์ที่

สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนำ

คู่มือการพัฒนาคุณภาพสาเหตุการตายนอกสถานพยาบาล มุ่งเน้นการตายจากโรคตามธรรมชาติ สำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน และข้อแนะนำในการลงบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย รวมถึงรายละเอียดของอาการและโรคในแต่ละคำถาม และมี Flow chart สำหรับเป็นแนวทางในการสอบสวนโรคที่พบบ่อยๆ เป็นบางส่วน สำหรับผู้ตายที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี และส่วนผู้ตายที่อายุ 1 ปีขึ้นไป ขอให้ศึกษาจากคู่มือนิยามโรค

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ขอขอบคุณ แพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพสาเหตุการตาย สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่สนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพสาเหตุการตายนอกสถานพยาบาลระดับจังหวัด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานทุกท่าน

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
กันยายน 2556

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	III
บทที่ 1 สถิติชีพและสาเหตุการตาย บ่งชี้คุณภาพการพัฒนาประเทศไทย	1
บทที่ 2 แนวทางการให้สาเหตุการตายกรณีการเจ็บป่วย (ตายตามธรรมชาติ)	5
บทที่ 3 แนวทางการให้สาเหตุการตายกรณีการตายผิดธรรมชาติ	11
บทที่ 4 การใช้แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย	15
ภาคผนวก	23
Flow Chart	24
แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย	53

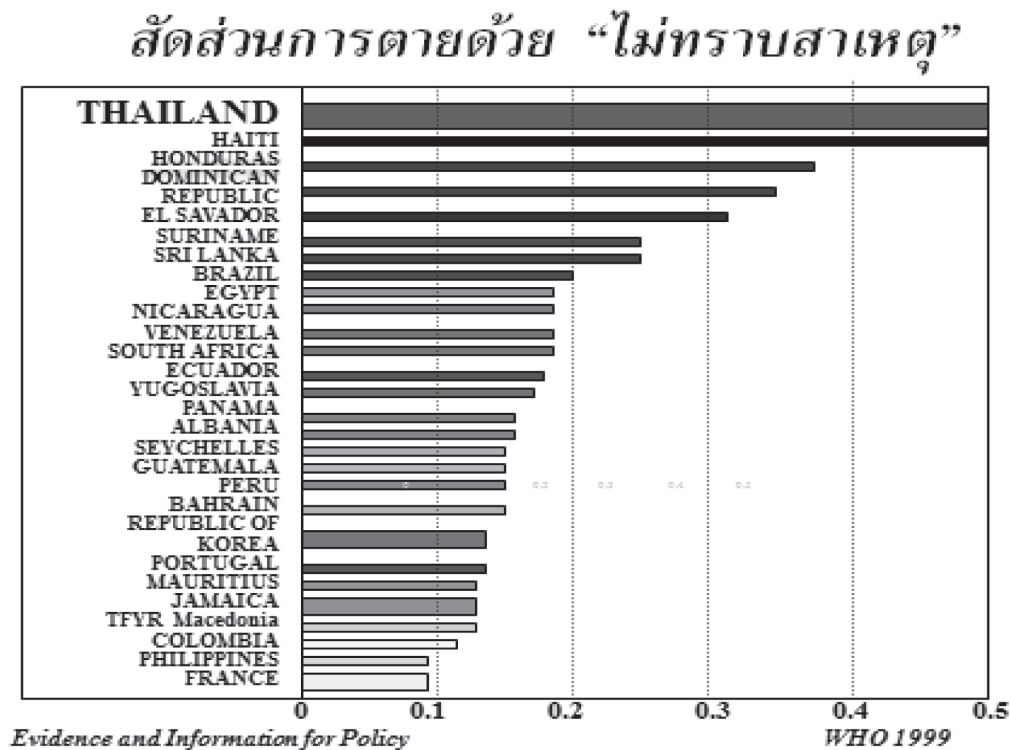
บทที่

1

สถิติชีพและสาเหตุการตาย บ่งชี้คุณภาพการพัฒนาระบบสุขภาพไทย

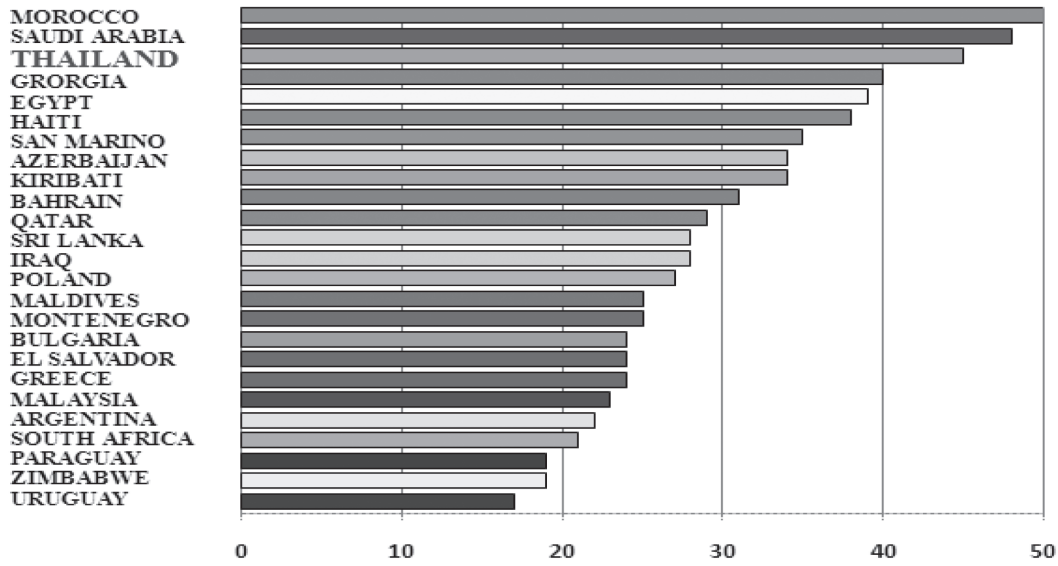
องค์การอนามัยโลกจัดทำข้อมูลสถานะสุขภาพของประชากรประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าระดับคุณภาพของข้อมูลของประเทศต่างๆ น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลสาเหตุการตาย ทั้งนี้ ข้อมูลสาเหตุการตายของประเทศไทยคุณภาพต่ำที่สุดในโลก นั่นคือ สาเหตุการตายที่ระบุไว้ในฐานทะเบียนราษฎร ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ นำมาใช้นั้น เป็นการตาย **“ไม่ทราบสาเหตุ หรือ สาเหตุไม่ชัดเจน”** ถึงกว่าร้อยละ 50 และก็เป็นเช่นนี้เสมอมาทุกปี ประเทศไทยยังไม่ทิ้งแชมป์นี้เลยนับจนถึงปัจจุบันนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ร้อยละการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ หรือ สาเหตุไม่ชัดเจน (ill-defined) ระหว่างประเทศ (ปี 1999 และ 2012)

สัดส่วนการตายด้วย “ไม่ทราบสาเหตุ”

WORLD HEALTH STATISTICS 2012

การที่ประเทศไทยมีสัดส่วนการตายไม่ทราบสาเหตุสูงกว่าครึ่งเช่นนี้ เป็นปัญหาอย่างมากในการนำข้อมูลสถิติชีพมาจัดทำตัวชี้วัดระดับสุขภาพ ที่จะนำไปใช้เพื่อการวางแผน “ส่งเสริม ป้องกัน และรักษา” อย่างยิ่ง เห็นได้ชัดเจนจากการจัดทำ “ตารางชีพ” และรายงาน “อายุคาดเฉลี่ย (Life Expectancy)” แตกต่างไปเมื่อมีการวิจัยหาสาเหตุการตายที่แท้จริงของคนไทยในปี พ.ศ. 2542 - 2544 รวมไปถึงการจัดทำภาระโรคซึ่งบ่งชี้ถึงอันดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพที่สำคัญก็ผิดเพี้ยนไปอย่างมาก อย่างเช่น สถิติสาธารณสุขรายงานว่า คนไทยป่วยตายด้วยโรคหัวใจเป็นอันดับหนึ่งมานานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2541 โดยที่ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตายด้วย “หัวใจล้มเหลว” (ที่จริงถูกจัดเป็นการตายไม่ทราบสาเหตุ) ทำให้การจัดสรรงบประมาณในการจัดตั้งหน่วยบริบาลโรคหัวใจผิดขึ้นอย่างมากเกินกว่าความจำเป็น

“ข้อมูลสาเหตุการตายที่ถูกต้องเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพได้ดีที่สุด”

เพราะเหตุนี้ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย มีกฎหมายรองรับให้จดทะเบียนการเกิดและการตายไว้อย่างเป็นระบบมานาน จนถึงปัจจุบัน ฐานข้อมูลการตายในระบบทะเบียนราษฎรจะมีความครอบคลุมอย่างน้อยร้อยละ 95 ซึ่งจะทำให้การนำมาจัดทำตัวชี้วัดด้านสุขภาพในเชิงปริมาณ มีความน่าเชื่อถืออย่างยิ่ง อาทิ อัตราตายรายอายุและเพศ อัตราเด็กทารกตายในช่วงอายุต่างๆ ทั้งนี้ ในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพของประชากรในแต่ละกลุ่มอายุนั้น ข้อมูลสาเหตุการตายจะสะท้อนภาพความชุก (Prevalence) และความรุนแรงของโรคได้อย่างดียิ่ง กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ จึงประสานความร่วมมือกับสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลักดันการพัฒนาฐานข้อมูลการเกิด ตาย และคุณภาพสาเหตุการตายมาอย่างต่อเนื่องนับจนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการจัดทำสถิติชีพ และจัดเก็บข้อมูลสาเหตุการตายนั้น อยู่ภายใต้การบริหารกำกับดูแลโดย กระทรวงมหาดไทย ในปัจจุบันมีขีดความสามารถดำเนินการเป็นระบบ online ทันสมัย ทันเวลา และมีคุณภาพมากขึ้นได้เกือบ 100% แล้ว แต่ยังคงมีปัญหาในการบันทึกสาเหตุการตายจากคำบอกเล่าของญาติหรือผู้แจ้งตาย

กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ สำนักทะเบียนกลาง กระทรวงมหาดไทย จึงมีนโยบายร่วมกันพัฒนายานทะเบียนอำเภอ/เทศบาล ให้มีความรู้ความสามารถสอบสวนสาเหตุการตายโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Verbal Autopsy) ซึ่งผ่านการวิจัยพัฒนามาหลายครั้ง ร่วมกับฐานข้อมูลสุขภาพและการเจ็บป่วยของประชาชนในพื้นที่ของตน ผ่านฐานข้อมูลสาธารณสุขอำเภอและตำบล ใช้สันนิษฐานสาเหตุการตาย โดยเริ่มทดลองในปี 2555 จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง ศรีสะเกษ ยโสธรและจังหวัดสระแก้ว ผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ นายทะเบียนอำเภอ/เทศบาล สามารถสันนิษฐานสาเหตุการตายตามมาตรฐานและลดสัดส่วนการตายโดยสาเหตุไม่ชัดเจนได้ถึงร้อยละ 25 - 30 สำนักทะเบียนกลาง และ กระทรวงสาธารณสุข จึงดำเนินการต่อเนื่องในปี 2556 จำนวน 28 จังหวัดและให้ครอบคลุมทั่วประเทศภายในปี 2557

บทที่ 2

แนวทางการให้สาเหตุการตาย กรณีการเจ็บป่วย (ตายตามธรรมชาติ)

นายทะเบียนผู้มีหน้าที่รับแจ้งการตาย จะต้องสันนิษฐานสาเหตุการตาย โดยยึดถือมาตรฐานขององค์การอนามัยโลก ตามคำจำกัดความที่ระบุไว้ในบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับแก้ไขครั้งที่ 10 (International Classification of Diseases and Related Health Problem 10th Revision) ซึ่งระบุไว้ชัดเจนว่า

คำจำกัดความ - สาเหตุการตาย UNDERLYING CAUSES OF DEATHS

- โรคแรกที่เกิดขึ้น อันทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ ตามต่อเนื่องกันมา จนนำไปสู่การเสียชีวิต
- ในกรณี การบาดเจ็บ สาเหตุการตาย คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันทำให้เกิดการบาดเจ็บ เช่น อุบัติเหตุตกจากที่สูง, ฆาตกรรมโดยอาวุธปืน, หรือขับมอเตอร์ไซด์ชนรถยนต์

ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลกยังระบุไว้ด้วยว่า **ห้ามเขียนรูปแบบการตาย แทนสาเหตุการตาย** ซึ่ง **“รูปแบบการตาย”** ก็คือ ภาวะการสูญเสียการทำงานของอวัยวะสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ หัวใจล้มเหลว หายใจล้มเหลว ระบบไหลเวียนโลหิตล้มเหลว สมองตาย/สมองไม่ทำงาน ไตวาย หัวใจหยุดเต้น สมองถูกทำลาย รวมไปถึง ลักษณะการบาดเจ็บของอวัยวะจากสาเหตุผิดธรรมชาติ เช่น เลือดออกมาก คอหัก กะโหลกศีรษะแตก ตับแตก ม้ามแตก ขาดอากาศหายใจ นอกจากนี้บัญชีจำแนกโรคฯ ยังแนะนำว่า **ไม่ควรเขียนภาวะต่อไปนี้เป็นสาเหตุการตาย** คือ ชราภาพ อาการและอาการแสดง เช่น เป็นลม ปวดท้องระดับน้ำตาลในเลือดต่ำหรือสูงผิดปกติ ระดับสารเคมีในร่างกายผิดปกติ (ซึ่งถือเป็นอาการไม่ใช่โรค) และภาวะแทรกซ้อนหลังจากเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เช่น ติดเชื้อในกระแสโลหิต ปอดบวม ภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ฯลฯ ยกตัวอย่างเช่น หากผู้ป่วยเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลด้วยโรคไส้เลื่อน แพทย์นัดให้มาผ่าตัด หลังผ่าตัดเกิด

โรคแทรกซ้อนคือ ติดเชื้อที่บาดแผล ต่อมาภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิตรุนแรงและไตวาย ผู้ป่วย เสียชีวิต
ควรระบุว่า ไล่เลื่อน เป็นสาเหตุการตาย เพราะเป็นโรคแรกที่ทำให้ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการสันนิษฐานสาเหตุการตายจะถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
เท่าที่ข้อมูลจะเอื้ออำนวยได้

สิ่งสำคัญที่สุด ก็คือ จะต้องสอบถามข้อมูลให้ได้ว่า โรคใดเป็นโรคแรกที่เป็นเหตุให้เกิด
ภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ตามมาจนเสียชีวิต หากมีโรคประจำตัวหลายโรค ต้องพิจารณาข้อมูล
ทั้ง 3 ประการต่อไปนี้เพื่อเลือกโรคที่สำคัญเป็นสาเหตุการตาย คือ

- ระยะเวลาการเจ็บป่วยว่าโรคใดเกิดก่อน โรคเรื้อรังที่เป็นมานานย่อมทำให้เกิดความเสื่อมของ
อวัยวะมากกว่า
- โรคใดมีความรุนแรงมากกว่ากัน หมายถึง โรคที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยมาก ควบคุมได้ยาก
และทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงกว่า
- ตรวจสอบอาการใกล้ตายว่า เกิดจากภาวะแทรกซ้อนของโรคใดมากกว่ากัน

ผู้สัมภาษณ์อาจพบกรณีต่างๆ ที่แตกต่างกัน และมีผลต่อความถูกต้องในระดับต่างกัน ลองศึกษากรณีดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 ได้ประวัติชัดเจนว่าเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพียงโรคเดียว ที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและรักษา
ต่อเนื่องจากแพทย์ ให้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความสอดคล้องของข้อมูลต่อไปนี้ (ข้อใดตรงให้ขีด X
หน้าข้อ)

- ญาติผู้ให้ข้อมูล เป็นญาติสายตรง หรือ ญาติสนิท ที่ดูแลผู้ป่วยเป็นส่วนใหญ่ และน่าเชื่อถือ
- ข้อมูลจากการบอกเล่าประวัติ (ส่วนท้ายของตอนที่ 1 กับข้อมูลที่ให้คำตอบแบบเลือกข้อย่อย ๆ)
- หากมีใบส่งต่อหรือบันทึกจากแพทย์ผู้รักษา ระบุโรคเรื้อรังที่ต้องดูแลรักษาต่อเนื่อง (โดยอาจ
นัดหมายให้มารับการดูแลรักษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล หรือ สถานพยาบาล
ใกล้บ้าน) ก็ที่น่าเชื่อถือได้มาก
- ภาวะแทรกซ้อนในช่วงสุดท้ายก่อนเสียชีวิต สอดคล้องกับภาวะแทรกซ้อนของโรคเรื้อรังที่เจ็บป่วย
- อื่น ๆ เช่น ทราบว่ามีปัญหาในเรื่องการประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพที่มีผลให้ญาติบอกเล่า
ข้อมูลผิดไปจากที่เป็นจริง

ตัวอย่างกรณีที่ 1 ผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวานมาประมาณ 20 ปี ได้รับการวินิจฉัยและดูแลรักษาต่อเนื่องจาก
โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลจังหวัด เป็นระยะต่อเนื่อง และแพทย์ได้ส่งตัวกลับมารับยาต่อเนื่องที่
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล มีการตรวจวัดน้ำตาลในเลือดเป็นประจำ 5 ปีก่อนเสียชีวิต ผู้ป่วย
เริ่มมีปัญหาไตพิการ แพทย์ระบุว่า ไตวายจากภาวะเบาหวาน และให้การรักษาตามอาการ มีการฟอกไตเป็น
ระยะต่อมาเริ่มมีการติดเชื้อเป็นแผลเรื้อรังที่นิ้วเท้า แพทย์แนะนำให้ตัดทิ้งเพื่อป้องกันการติดเชื้อลุกลามออกไป

แต่ผู้ป่วยไม่ยอม และขอกลับมารักษาต่อที่บ้าน มาขอให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลทำแผลเป็นระยะ ๆ ต่อมาทราบว่ามีอาการไข้สูง หนาวสั่น จึงกลับไปโรงพยาบาลเดิม แพทย์แจ้งว่ามีการติดเชื้อในกระแสโลหิตจากการติดเชื้อที่เท้า แนะนำให้ตัดขาที่ข้อกลางเพราะแผลลุกลามออกไปมาก ผู้ป่วยไม่ยินยอมและขอกลับมารักษาตามอาการที่บ้าน

จะเห็นว่า ประวัติจากการบอกเล่าชัดเจนว่ามีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพียงโรคเดียว ซึ่งได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์ มีการรักษาต่อเนื่อง เกิดภาวะแทรกซ้อนจากเบาหวานทั้ง 2 อาการ คือ ไตวาย และการติดเชื้อแผลเรื้อรังที่เท้าเป็นเหตุให้เกิดการติดเชื้อในกระแสโลหิต สาเหตุการตายในรายนี้คือ **เบาหวานทำให้ไตวายและติดเชื้อ** คือ เบาหวานจะเป็นสาเหตุการตาย ส่วนไตวายและการติดเชื้อเป็นภาวะแทรกซ้อน

กรณีที่ 2 ประวัติว่าเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังมากกว่า 1 โรค ที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและรักษาต่อเนื่องจากแพทย์ให้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความสอดคล้องของข้อมูลต่อไปนี้ (ข้อใดตรงให้ขีด X หน้าข้อ)

- ญาติผู้ให้ข้อมูล เป็นญาติสายตรง หรือ ญาติสนิท ที่ดูแลผู้ป่วยเป็นส่วนใหญ่ และน่าเชื่อถือ
- ข้อมูลจากการบอกเล่าประวัติ (ส่วนท้ายของตอนที่ 1 ของแต่ละโรค สอดคล้องกับข้อมูลที่ให้คำตอบแบบเลือกข้อย่อย ๆ
- ข้อมูลที่ระบุโรคประจำตัวหลายโรค สอดคล้องกับข้อมูลที่ญาติเล่า และ/หรือ ข้อมูลในฐานข้อมูลรายบุคคลในแฟ้มประวัติครอบครัว (Family Folder) ของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล
- มีใบส่งต่อหรือบันทึกจากแพทย์ผู้รักษา ระบุโรคเรื้อรังโรคใดโรคหนึ่งหรือหลายโรค ที่ต้องดูแลรักษาต่อเนื่อง (โดยอาจนัดหมายให้มารับการดูแลรักษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล หรือสถานพยาบาล ใกล้บ้าน)

กรณีเช่นนี้ จะต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อเลือกโรคเรื้อรังเพียงโรคเดียว เป็นสาเหตุการตาย โดยพิจารณาว่า

- โรคใดเกิดก่อน ระบุ ..... โรคใดรุนแรงที่สุดระบุ .....
- ภาวะแทรกซ้อนในช่วงสุดท้ายก่อนเสียชีวิต สอดคล้องกับภาวะแทรกซ้อนของโรคเรื้อรังชนิดใด
- อื่น ๆ เช่น ทราบว่ามีปัญหาในเรื่องการประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพที่มีผลให้ญาติบอกเล่าข้อมูลผิดไปจากที่เป็นจริง

ตัวอย่างกรณีที่ 2 ผู้ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมาประมาณ 30 ปีก่อนเสียชีวิต ในช่วงแรกได้รับการแนะนำให้ควบคุมอาหาร ออกกำลังกาย ควบคุมความดันโลหิตได้ดีอยู่ประมาณ 5 ปี ต่อมา ความดันโลหิตสูงมากขึ้น แพทย์ จึงให้ควบคุมด้วยยาร่วมกับอาหารและออกกำลังกาย อาการดีขึ้น 20 ปีก่อนเสียชีวิตตรวจพบว่าเป็นนิ่วในไตแพทย์แนะนำให้ผ่าตัดเอานิ่วออก ปรากฏว่า นิ่วมีจำนวนมาก แพทย์จึงตัดไตซ้ายออกไปข้างหนึ่ง และ

รับการรักษาต่อเนื่องและตรวจการทำงานของไตเป็นระยะ ๆ 5 ปีก่อนเสียชีวิตเริ่มมีอาการเจ็บหน้าอกข้างซ้ายปวดหนัก ๆ หายใจไม่สะดวก เหนื่อยง่าย จึงไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลเดิม แพทย์ตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจพบว่า เป็นโรคหัวใจขาดเลือด จึงให้ยาอมใต้ลิ้นไว้รับประทานเวลามีอาการเจ็บหน้าอก และให้ยารักษาโรคหัวใจขาดเลือดเพิ่มเติมจากยาเดิม หลังจากนั้นอีก 3 ปี (คือ 2 ปีก่อนเสียชีวิต) ผู้ป่วยเริ่มมีอาการปัสสาวะไม่ออก บวมไปตรวจพบว่าไตวาย จึงได้รับการฟอกไตเป็นระยะ ๆ อาการทรงตัว 2 สัปดาห์ก่อนเสียชีวิต ผู้ป่วยมีอาการบวม นอนราบไม่ได้ แน่นหน้าอก หายใจติดขัด จึงเข้าพักรักษาในโรงพยาบาล แพทย์วินิจฉัยว่า มีอาการหัวใจวายเฉียบพลัน อาการไม่ดีขึ้นญาติขอรับกลับบ้าน

ในรายนี้มีโรคประจำตัวถึง 2 โรคคือ

- โรคแรกคือ ความดันโลหิตสูงเป็นมา 30 ปี เท่าที่มีประวัติ คือ รักษาได้ค่อนข้างดีในระยะ 10 ปีแรก แต่มีอาการมากขึ้นจนเกิดเป็นโรคหัวใจขาดเลือด
- โรคที่ 2 คือ นิ่วในไต เกิดขึ้น 20 ปี ซึ่งดูเหมือนมีอาการมากกว่าคือ นิ่วมีจำนวนมากจนถึงต้องตัดไตทิ้งไปข้างหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกับภาวะความดันโลหิตสูง ในเวลาต่อมาจึงเกิดภาวะไตวายเป็นอาการแทรกซ้อน
- กรณีเช่นนี้ พิจารณาภาวะแทรกซ้อนในช่วงใกล้ตาย เพราะดูเหมือนว่า ทั้งสองโรคมีความรุนแรงใกล้เคียงกัน คือ ทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนที่อาจทำให้เสียชีวิตได้ จากการตรวจในระยะสุดท้าย แพทย์วินิจฉัยว่าพบอาการหัวใจวายเฉียบพลัน จึงเลือก **โรคหัวใจขาดเลือด** เป็นสาเหตุการตาย

กรณีที่ 3 ญาติให้ประวัติอาการ แต่ไม่แน่ใจว่าเป็นโรคใดชัดเจน ให้ดำเนินการต่อไปนี้

- จากประวัติอาการ ให้ตรวจสอบกับ แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย แบบเลือกข้อย่อย ซึ่งจะตรวจสอบอาการของอวัยวะระบบต่าง ๆ นำมาเขียนเป็นแผนภาพ และศึกษากับนิยามโรควินิจฉัยสาเหตุการตาย เลือกโรคที่ใกล้เคียงที่สุด
- ซักถามญาติเพิ่มเติมถึงวิธีการรักษาที่แพทย์แนะนำ และยาหรือวิธีการที่แพทย์ใช้รักษา เช่น พฤติกรรมสุขภาพ เช่น อาหารที่รับประทาน ๆ วิธีการใช้ยา ประเภทยาที่ใช้ การผ่าตัด การรักษาด้วยเคมีบำบัด ฉายแสง กายภาพบำบัด ฯลฯ
- ตรวจสอบอาการแทรกซ้อนระยะสุดท้ายของชีวิตให้ละเอียดว่า เข้าได้กับโรคที่เลือกไว้หรือไม่
- หากยังไม่สามารถสันนิษฐานได้ ให้ปรึกษาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำอำเภอ หรือแพทย์ในพื้นที่ หรือ ขอข้อมูลเพิ่มเติมจากสถานพยาบาลที่เคยรักษา หรือ ปรึกษาแพทย์ส่วนกลาง

นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นบางประการที่ควรทราบว่า โรคใดควรหรือไม่ควรลงเป็นสาเหตุการตาย ดังนี้

1. ถึงแม้ทราบแน่ชัดว่าโรคติดเชื้อหรือปรสิตบางชนิดเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งบางอย่าง เช่น พยาธิใบไม้ในตับ เป็นสาเหตุของมะเร็งท่อน้ำดีในตับ แต่เวลาตายเราจะลงสาเหตุการตายเป็นโรคมะเร็ง ยกเว้น HIV ที่ทำให้เกิด Kaposi's sarcoma แล้วตายให้สาเหตุการตาย HIV
2. วัณโรคของระบบประสาทหรือวัณโรคอวัยวะอื่นร่วมกับวัณโรคปอดให้ลงสาเหตุการตาย เป็นวัณโรคปอดยกเว้นทราบแน่ชัดว่าเป็นที่อวัยวะอื่นมาก่อนเป็นวัณโรคปอด
3. ถ้าผู้ตายเกิดการติดเชื้อในกระแสโลหิต หลังการบาดเจ็บเล็กน้อย เช่น แผลถลอก ฟกช้ำ ห้อเลือด แมลงไม่มีพิษกัด น้ำร้อนลวกเล็กน้อย ให้ลงสาเหตุการตายเป็นการติดเชื้อจากบาดแผล หรือแผลติดเชื้อรุนแรง หรือ ไฟลามทุ่ง ไม่ลงสาเหตุของการบาดเจ็บเล็กน้อย แต่ถ้าบาดเจ็บมากกว่านั้น ให้ลงสาเหตุการบาดเจ็บเป็นสาเหตุการตาย
4. ไม่ลงสาเหตุการตายว่าจากการสูบบุหรี่ ให้ลงเป็นโรค เช่น มะเร็งปอดและหลอดลม โรคหัวใจขาดเลือด ถุงลมโป่งพอง หรือโรคปอดเรื้อรัง
5. ผลจากการดื่มสุรา ให้ลงโรคคือ ตับแข็งจากสุรา หรือ โรคพิษสุราเรื้อรัง หรือ พิษสุราเฉียบพลัน หรือตับอักเสบจากสุรา
6. ไม่ลงอัมพาต อัมพฤกษ์ เป็นสาเหตุการตาย ต้องหาสาเหตุของอัมพาต เช่น จากเส้นเลือดสมองแตก/ตีบ/ตัน หรือ อุบัติเหตุ
7. ไม่ลงความดันโลหิตสูงเป็นสาเหตุการตาย ถ้ามีความผิดปกติบางอย่างด้วย
  - ควรลงเป็นโรคหัวใจจากความดันโลหิตสูง ถ้าหัวใจผิดปกติหรือมีหัวใจวายเฉียบพลัน
  - ควรลงเป็นโรคไตจากความดันโลหิตสูง ถ้าไตผิดปกติ เช่น ไตวาย ไตหดเล็กลง
  - ควรลงเป็นโรคหัวใจและไต จากความดันโลหิตสูง ถ้าทั้งหัวใจและไตผิดปกติ
  - ควรลงเป็นโรคหัวใจขาดเลือด หรือโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย
  - ควรลงเป็นเส้นเลือดสมองแตกหรือตีบตัน ถ้ามีอาการอัมพาต อัมพฤกษ์ อาจจะเป็นแบบเฉียบพลันหรือ เรื้อรังก็ได้
8. ลงสาเหตุการตายเป็นโรคหัวใจขาดเลือด ถ้าพบร่วมกับ โรคหัวใจจากความดันโลหิตสูง โรคไตจากความดันโลหิตสูง หรือหลายโรคพร้อมกัน
9. ไม่ลงสาเหตุการตายเป็น ไข้หวัด ภูมิแพ้ หรือทางเดินหายใจส่วนต้นอักเสบเฉียบพลัน หรือ หลอดลม อักเสบเฉียบพลัน ถึงแม้จะเป็นเหตุนำของหลายโรค แต่ลงชื่อโรคไปเลย เช่น เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ฝีในสมองหูน้ำหนวก
10. ไม่ลงลักษณะของการบาดเจ็บหรือเป็นพิษที่เกิดจากสาเหตุภายนอกเป็นสาเหตุ การตาย แต่ให้ลงสาเหตุของการบาดเจ็บหรือเป็นพิษนั้น เช่น ลงสาเหตุการตายเป็น ฆ่าตัวตาย โดยกระโดดจากที่สูง ไม่ลงว่าตายจากกะโหลกศีรษะแตก สมองฉีกขาด

11. ถ้ามีบาดแผลจากอะไรก็ตามแล้วเป็นบาดทะยักตาย ให้ลงสาเหตุตายเป็นบาดทะยัก
12. สุนัขกัดไม่มีบาดแผลรุนแรง บาดแผลหายแล้ว แต่ติดเชื้อพิษสุนัขบ้า ให้ลงโรคพิษสุนัขบ้า

หากในเวลาปฏิบัติจริง	มีปัญหาในการลงรายการสาเหตุการตาย
นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย	สามารถติดต่อขอความร่วมมือจาก
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	ที่อยู่ใกล้เคียง ให้ช่วยให้ความเห็น
ในการลงรายการสาเหตุการตาย	

ปัญหาที่พึงระมัดระวัง

- การสันนิษฐานสาเหตุการตาย กรณีเป็นการตายผิดธรรมชาติหรือสงสัยว่าเป็นการตายผิดธรรมชาติ ห้ามบันทึกสาเหตุการตาย แนะนำให้ญาติไปแจ้งตำรวจ เพื่อเข้าสู่กระบวนการชันสูตรต่อไป
- การตายที่เกิดทันทีทันใด หรือผู้ตายไม่รู้เป็นใครมาจากไหนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการตายผิดธรรมชาติ หรือตายไม่ทราบสาเหตุ แนะนำให้ญาติไปแจ้งตำรวจ เพื่อเข้าสู่กระบวนการชันสูตร
- แบบสัมภาษณ์ ควรบันทึกให้ครบถ้วน อ่านง่าย และให้ญาติผู้ให้ข้อมูล (ควรเป็นญาติสายตรง เพื่อประโยชน์ในการขอข้อมูลภายหลัง) ลงลายมือชื่อด้วยทุกครั้ง ซึ่งแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุข จะใช้เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

แนวทางการให้สาเหตุการตาย กรณีการตายผิดธรรมชาติ

การตายผิดธรรมชาติ ประกอบด้วย 5 สาเหตุ คือ อุบัติเหตุทุกประเภท ฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม/ ถูกทำร้าย สัตว์ทำร้าย และ การตายที่ไม่ทราบสาเหตุชัดเจน (เช่น นอนตายในห้องนอนหรือในบ้านคนเดียว โดยไม่มีใครเห็นหรือทราบชัดเจนว่าเป็นอะไร) ต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ชั้นสูตรพลิกศพ (กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้รับผิดชอบกำกับดูแล) จะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและแพทย์ในพื้นที่ทำการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ และออกเอกสารรับรองการตายตามกระบวนการยุติธรรม

1. **เมื่อญาติมีใบรับแจ้งตายมาแจ้งตาย และดำเนินการสัมภาระแล้ว หากไม่มั่นใจว่าเป็นการตายตามธรรมชาติหรือผิดธรรมชาติ** ให้แจ้งตำรวจ (ซึ่งตำรวจอาจแจ้งแพทย์ในพื้นที่) ดำเนินการตรวจสอบศพให้แน่ชัดก่อนออกมรณบัตร

2. **กรณีที่ผู้ตายเกิดอาการบาดเจ็บ พิการเรื้อรังจากสาเหตุผิดธรรมชาติ** ได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์และกลับมาดูแลต่อที่บ้านเป็นระยะเวลาหนึ่ง แล้วตายอยู่ที่บ้าน ควรมีข้อตกลงกับสถานพยาบาลในพื้นที่ให้แพทย์ผู้รักษาเป็นผู้บันทึกสาเหตุการตายโดยถือว่าเป็นการตายต่อเนื่องจากการตายผิดธรรมชาติ เช่น ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์พลิกคว่ำ ทำให้เกิดการบาดเจ็บอย่างรุนแรงในสมอง หมดสติ ญาตินำกลับมาบ้านดูแลอยู่หลายเดือนจึงเสียชีวิต สาเหตุการตายจะต้องระบุว่า ‘DRIVER OF MOTORCYCLE CRASH’ ภาษาไทยระบุว่า **ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์พลิกคว่ำ** หากเป็นการตายด้วยกรณีเดียวกัน แต่เกินกว่า 1 ปีหลังประสบอุบัติเหตุให้ระบุว่า **พิการเรื้อรังจากอุบัติเหตุผู้ขับขีรถจักรยานยนต์พลิกคว่ำ (SEQUELAE OF DRIVER OF MOTORCYCLE ACCIDENT)**

3. **หลักการให้สาเหตุการตายผิดธรรมชาติ** นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตายจะลงรายการสาเหตุการตาย และออกมรณบัตรให้ญาติตามใบรายงานบันทึกประจำวันและบันทึกคดีของเจ้าพนักงานตำรวจ จะมีบันทึกเหตุการณ์อันนำไปสู่การเสียชีวิตไว้ กล่าวคือ ระบุว่า อุบัติเหตุ ฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม สัตว์ทำร้าย ภัยธรรมชาติ หรืออื่นๆ นายทะเบียนผู้ออกมรณบัตร ควรบันทึกข้อมูลสาเหตุนำไปละเอียด (เท่าที่มีข้อมูล) ดังนี้

กรณีอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ให้ระบุคำนำหน้าไว้เสมอว่า “อุบัติเหตุ” โดยเขียนลักษณะอุบัติเหตุว่าเกิดจากอะไร ดังนี้

- อุบัติเหตุจากรถทางบก ให้เขียนโดยระบุประเภทผู้ตายอยู่ต้นประโยค ดังนี้ คือผู้ตายเป็น
  - ประเภทผู้ตาย 1 ผู้ขับขี่ ให้ระบุที่ใช้รถประเภทใดชนกับรถประเภทใด (เช่น **ขับขี่รถจักรยานยนต์ชนกับรถยนต์**) หรือขับรถ (ระบุประเภท) คว่าเอง หรือ ชนกับวัตถุไม่เคลื่อนที่ (เช่น **ขับขี่รถยนต์ชนต้นไม้ข้างทาง**) หรือขับรถชนคนเดินถนนแล้วคว่า
  - ประเภทผู้ตาย 2 ผู้โดยสาร ให้ระบุตามมาว่า โดยสารรถประเภทใด คือ จักรยานสองล้อ สามล้อถีบ จักรยานยนต์ รถยนต์ รถปิคอัพ รถประจำทาง รถบรรทุกเล็ก รถบรรทุกสิบล้อ รถพ่วง รถไฟ รถตัดแปลงอื่น ๆ (เช่น รถไถนา รถอีแต่น) หากไม่ทราบประเภทรถ ให้ระบุว่ามีไม่ทราบประเภท ตัวอย่างเช่น **ผู้โดยสารรถจักรยานยนต์คว่าเอง** หรือ **ผู้โดยสารรถประจำทางชนกับรถสิบล้อ**
  - ประเภทผู้ตาย 3 คนเดินเท้า ให้ระบุว่า ถูกรถอะไรชน เช่น **เดินข้ามถนนถูกรถปิคอัพชน** หากไม่ทราบระบุว่ามีไม่ทราบประเภทรถ
  - หากไม่ทราบว่าอุบัติเหตุอย่างไร ระบุว่ามี **อุบัติเหตุจากรถทางบก**
- อุบัติเหตุจากรถทางน้ำ เช่น **ผู้ขับหรือผู้โดยสารเรือล่ม** (ทำให้จมน้ำตาย)
- อุบัติเหตุจากรถทางอากาศ เช่น **ผู้ขับหรือผู้โดยสารเครื่องบินตก**
- อุบัติเหตุพลัดตกหกล้ม ให้ระบุว่ามี **อุบัติเหตุตกจากที่สูง** หรือ **อุบัติเหตุลื่นหกล้มบน**

พื้นราบ โดยไม่จำเป็นต้องบอกว่าทำให้กระโหลกแตกหรือกระดูกหัก

• อุบัติเหตุสารพิษ อาจเกิดจากการสูดดม หรือ รับประทานเข้าไปโดยไม่ตั้งใจ เช่น **อุบัติเหตุดื่มยาฆ่าหญ้า**

- **อุบัติเหตุจากของมีคม**
- **อุบัติเหตุจากสิ่งของหล่นทับ**
- **อุบัติเหตุสัตว์ทำร้าย** เช่น ควายขวิด ช้างเหยียบ งูพิษกัด แมลงมีพิษ (เช่น ผึ้ง ต่อ แตน)

ต่อย สุนัขกัด กรณีสุนัขกัดจะต้องมีบาดแผลรุนแรงจนถึงตาย หากไม่มีบาดแผลรุนแรง จะตายจากพิษสุนัขบ้า ให้ระบุพิษสุนัขบ้า

- **อุบัติเหตุไฟฟ้าช็อต**
- **อุบัติเหตุไฟไหม้ น้ำร้อนลวกรุนแรง**
- **อุบัติเหตุจากการทำงาน** เช่น สิ่งของหล่นทับ ถูกเครื่องจักรทับหรือตัดอวัยวะ

กรณีฆ่าตัวตาย หมายถึงการตายจากการทำร้ายตนเองโดยตั้งใจ ให้ระบุคำนำหน้าไว้เสมอว่า “ฆ่าตัวตาย” ต่อด้วยวิธีการฆ่าตัวตาย อันได้แก่

- **ฆ่าตัวตายด้วยการ** แหวนคอ
- **ฆ่าตัวตายด้วยการ** ดื่มยาพิษ (ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ฯ)

- ฆ่าตัวตายด้วยการ ยิงตัวเอง
- ฆ่าตัวตายด้วยการ การใช้ไฟฟ้าช็อต
- ฆ่าตัวตายด้วยการ จุดไฟเผาตัวเอง
- ฆ่าตัวตายด้วยการ กระโดดน้ำ
- ฆ่าตัวตายด้วยการ กระโดดจากที่สูง

กรณีฆาตกรรม หมายถึงการตายจากการถูกทำร้ายโดยตั้งใจ ให้ระบุค่านำหน้าไว้เสมอว่า “**ฆาตกรรม**” ต่อด้วยวิธีการที่ถูกทำร้าย อันได้แก่

- ฆาตกรรมด้วยการ รัดคอ
- ฆาตกรรมด้วยยาพิษ (ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ฯ)
- ฆาตกรรมด้วยการ ใช้อาวุธปืนยิง
- ฆาตกรรมด้วยการ ใช้ไฟฟ้าช็อต
- ฆาตกรรมด้วยการ จุดไฟเผา
- ฆาตกรรมด้วยการ กัดน้ำ
- ฆาตกรรมด้วยการ ผลักตกจากที่สูง
- ฆาตกรรมด้วย ระเบิด (ไม่นับเหตุจราจร ก่อการร้าย)
- ฆาตกรรม หรือถูกทำร้ายด้วยของแข็ง
- ฆาตกรรม หรือถูกทำร้ายด้วยของมีคม

เหตุก่อการร้ายหรือจราจร ให้ระบุให้ชัดไม่ถึงเป็นฆาตกรรม

กรณีตายจากภัยธรรมชาติ หมายถึงการตายจากเหตุทางธรรมชาติ ได้แก่ พายุ น้ำท่วม ลมพายุ สึนามิ แผ่นดินถล่ม (ที่ไม่ได้เกิดจากน้ำท่วม) ในอนาคตอาจจะมีแผ่นดินไหว

สำคัญมาก หากเป็นการตายผิดธรรมชาติ ทุกกรณีจะต้องมีสำเนาบันทึกคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แนบไว้กับเอกสารรับรองการตาย โดยเจ้าหน้าที่ทะเบียนให้ใช้สาเหตุการตายที่ระบุในบันทึกคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสาเหตุการตาย ส่วนใบชันสูตรพลิกศพของแพทย์ มักจะไม่ระบุสาเหตุการตายไว้จึงนำมาใช้ไม่ได้

บทที่

4

การใช้แบบบันทึกข้อมูล สาเหตุการตาย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลงรายการสาเหตุการตาย หากได้ข้อมูล ที่ถูกต้องและครบถ้วน จะสามารถบันทึกได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่มีข้อมูล ผู้สัมภาษณ์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องพยายามหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากญาติ และผู้ใกล้ชิด หรือ อาจขอสถานพยาบาล เช่น โรงพยาบาล หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สาธารณสุขอำเภอ หรือสาธารณสุขจังหวัด ที่ผู้ตายเคยเข้ารับการรักษา

แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตายเป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตาย จากคนในครอบครัว, ผู้ดูแล หรือผู้ใกล้ชิดผู้ตาย หากได้ข้อมูลไม่เพียงพออาจโทรศัพท์ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในพื้นที่

ข้อปฏิบัติในการสัมภาษณ์

- ชี้แจงให้ญาติเข้าใจกระบวนการสัมภาษณ์เพื่อบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย ขอความร่วมมือให้ญาติ ผู้ที่ดูแลใกล้ชิดที่สุด เป็นผู้มาให้ข้อมูลเพื่อสันนิษฐานสาเหตุการตาย และให้ตอบตามความเป็นจริง โดยจะใช้ เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 15-20 นาที
- ใช้แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย 1 ชุดต่อการสัมภาษณ์ญาติผู้ตาย 1 คน ยกเว้น กรณีฝาแฝด ตายทั้งคู่ ให้แยกใช้แบบบันทึกคนละ 1 ชุด ระบุที่ท้ายชื่อเด็กว่า เป็นแฝดพี่ หรือแฝดน้อง
- บันทึกรายละเอียดให้มากที่สุด เมื่อผู้ตอบแบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย ไม่เข้าใจคำถาม ผู้สัมภาษณ์ อาจจะถามว่า “ผู้ตายเป็นโรคนี้อะไรไหม และเป็นมานานเท่าใด” โดยใช้คำถามนี้แทนที่ว่า “**แพทย์แผนปัจจุบันเคยบอกว่าผู้ตายมีโรคประจำตัว หรือตรวจพบโรคอะไรบ้างไหม**” แล้วจึงบันทึกโรค ที่ญาติ แจ้งว่าผู้ตายเคยได้รับการวินิจฉัยมาก่อน
- จดบันทึกคำตอบด้วยลายมือด้วยตัวบรรจง ชัดเจน อ่านง่าย ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนด้วย ตัวพิมพ์ใหญ่ คือ A B C D.....
- ส่วนที่มีคำตอบให้เลือกตอบ (01, 02....09) ให้ทำเครื่องหมาย X ลงบน ○ หรือ □ ให้ครบ ทุกข้อ และตรวจสอบว่าได้บันทึกครบถ้วนก่อนจบการสัมภาษณ์
- กรณีคำตอบที่ได้ไม่มีระบุในข้อที่ให้ไว้ ให้บันทึกลงในช่องว่าง

คู่มือแบบบันทึกสาเหตุการตาย สำหรับเจ้าหน้าที่ทะเบียนอำเภอ/เทศบาล

หน้าปก

1. เติมชื่อจังหวัด อำเภอ และ ตำบล ลงในช่องว่าง .....
2. ชื่อสกุล ผู้ตาย และเลขบัตรประจำตัวประชาชน ระบุว่า เป็น เด็กชาย หรือ เด็กหญิง เขียนทั้งชื่อและนามสกุล หากผู้ตายเป็นเด็กแรกเกิดยังไม่มีชื่อ ให้ใช้คำว่า “บุตรนาง.....” และระบุชื่อสกุลเต็มของมารดา ระบุเพศของผู้ตาย

เลขบัตรประจำตัวประชาชนผู้ตาย ให้กรอกลงช่องสี่เหลี่ยมให้ครบทั้ง 13 หลัก

ID [ ]-[ ][ ][ ][ ]-[ ][ ][ ][ ][ ]-[ ][ ][ ]-[ ]

ที่อยู่ โดยดูจากทะเบียนบ้าน สตรีบัตร บัตรประจำตัวประชาชน และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3. อายุเมื่อตาย ให้ระบุอายุที่ตายเป็นเดือน หรือ วัน ทั้งนี้ให้เทียบระหว่างวันเกิดกับวันตาย
4. วันเดือนปีที่ตาย ให้ถามวันเดือนปี ที่เสียชีวิต
5. สอบถามว่าเสียชีวิตที่ใด โดยเลือกจากตัวเลือกต่อไปนี้
  - 01- กรณีเสียชีวิตภายในบ้าน หรือบริเวณบ้าน เช่น ลานบ้าน ใต้ต้นไม้ เฝงในบ้าน หรือฉางข้าวในบ้าน
  - 02- กรณีนำไปโรงพยาบาล แต่เสียชีวิตระหว่างทางไปโรงพยาบาล
  - 03- กรณีตายบนถนนอันเนื่องจากการจราจร เช่น นั่งรถไปแล้วรถชนกัน หรือเดินถนนแล้วถูกรถชน
  - 04- กรณีตายในแหล่งน้ำ เช่น พบศพอยู่ในบ่อน้ำ ตุ่มน้ำ โถงน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง ทะเล ฯ ถ้าเป็นภาชนะบรรจุน้ำต้องมีน้ำอยู่ ถ้าไม่มีน้ำอยู่เลย ไม่ถือว่าตายในแหล่งน้ำ เช่น ตายในตุ่มน้ำว่างเปล่าภายในบริเวณบ้าน ระบุว่าตายใน 01-บริเวณบ้าน
  - 05- ที่อื่น ๆ ให้ระบุสถานที่ให้ชัดเจนที่นอกเหนือจากข้อ 1-4

ผู้ให้ข้อมูล(ผู้แจ้งตาย)

1. ชื่อสกุลผู้ให้ข้อมูล หมายถึง ผู้ตอบแบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตายนี้ อาจเป็นมารดาของผู้ตายญาติใกล้ชิด เจ้าของบ้าน หรือบุคคลที่ดูแลผู้ตายและรู้ประวัติมากที่สุด ระบุคำนำหน้า เป็น นาย นาง นางสาว แล้วตามด้วยชื่อและนามสกุล ให้เขียนด้วยตัวบรรจงอ่านง่าย ผู้ตอบแบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตายควรมีอายุมากกว่า 15 ปี

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้ตาย เขียนเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับคำตอบที่ระบุสถานภาพของผู้ตอบว่า เป็นอะไรกับผู้ตาย เช่น 01-เป็นพ่อของผู้ตาย 02-แม่ 03-พี่หรือน้อง 04-สามีหรือภรรยา 05-ลูกชายหรือลูกสาว 06-ญาติอื่น ๆ ..... 07-ไม่ใช่ญาติให้ระบุว่าเป็นใคร เช่น เพื่อนบ้าน, เจ้าหน้าที่สถานีนามัย ซึ่งจะต้องระบุด้วยว่าเป็นเจ้าหน้าที่สถานีนามัยใด

3. ระยะเวลาที่อยู่กับผู้ตาย ให้บันทึกตัวเลขจำนวนลงในช่อง ระบุ เดือน วัน ตัวอย่างเช่น

- ถ้าผู้ตอบอยู่กับผู้ตายตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต ผู้ตายเป็นเด็กอายุ 1 เดือน จึงลงจำนวนระยะเวลาอยู่กับผู้ตายไว้ดังนี้ 0 1 เดือน 0 0 วัน

นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย สรุปลสาเหตุการตาย เป็นภาษาไทย

ในตอนท้ายจะมีส่วนไว้สำหรับให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามกำกับความถูกต้องของข้อมูล และ ลงนามเพื่อยินยอมให้ขอข้อมูลการเจ็บป่วยของผู้ตายจากสถานพยาบาลต่าง ๆ

ตอนที่ 1 การตายจากการเจ็บป่วย หรือ ตายตามธรรมชาติ

1.1 ให้สอบถามญาติใกล้ชิดของผู้ตายว่า “ผู้ตายมีโรคประจำตัวอะไรบ้าง” แล้วรอฟังคำตอบ หากผู้ให้สัมภาษณ์ตอบไม่ชัดเจนอาจเปลี่ยนคำถามเป็นว่า “ผู้ตายใช้ยา (กินหรือฉีดหรือพ่น) ยาอะไรเป็นประจำหรือไม่” ให้ไล่ลำดับการถามไปที่โรคที่พบบ่อย ๆ ในคนไทย หากญาติตอบว่าใช่ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ทั้งนี้หากไม่แน่ใจว่าเป็นโรคนี้หรือไม่ ให้ตรวจสอบคำจำกัดความของโรค และควรระบุระยะเวลานานของการเป็นโรคไว้ด้วยเพื่อการตรวจสอบประเมินในภายหลัง ดังนี้

เบาหวาน หมายถึง การตรวจพบน้ำตาลในเลือดสูงกว่า 126 gm% โดยมักเริ่มด้วยอาการปัสสาวะบ่อย ผอมลงแม้ทานอาหารได้มาก อ่อนเพลีย ผู้ป่วยเบาหวานมักมีโรคแทรกซ้อนอย่างน้อย 1 ชนิดที่พบบ่อยคือ ไตวาย มีแผลเรื้อรัง/ติดเชื้อตามร่างกาย บางคนต้องตัดนิ้วมือนิ้วเท้า บางคนมีเบาหวานขึ้นตา ให้ระบุว่าเป็น “เบาหวานร่วมกับโรคแทรกซ้อนอะไร”

ความดันโลหิตสูง หมายถึง การตรวจพบระดับความดันโลหิตสูงกว่า 140/90 หรือเคยได้รับการวินิจฉัยจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์แผนปัจจุบันว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง และได้รับการรักษาเป็นประจำจะต้องถามโรคที่ตามมาหลังจากเกิดอาการความดันโลหิตสูง และระบุโรคนั้นเป็นสาเหตุการตายได้แก่

- **เส้นเลือดสมองแตก/ตีบ/ตัน** จะแสดงอาการอัมพาต อัมพฤกษ์ คือ ปากเบี้ยว พูดไม่ชัด แขนขาอ่อนแรง หมดสติ
- **โรคหลอดเลือดหัวใจ** จะแสดงอาการเจ็บหน้าอก หรือเจ็บลิ้นปี่ แน่นหน้าอก หายใจขัดเหนื่อยง่าย แพทย์มักแนะนำให้ทำการขยายหลอดเลือดหัวใจ หรือผ่าตัดเส้นเลือดหัวใจ
- **โรคหัวใจขาดเลือด** อาการคล้ายกับโรคหลอดเลือดหัวใจแพทย์ให้ยามอมใต้ลิ้นมาอมเวลามีอาการ

- **กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน** มักมีอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก และหมดสติอย่างรวดเร็ว ส่วนมากจะเสียชีวิตในเวลาอันสั้น
- **ไตวาย** มีอาการปัสสาวะไม่ออก บวมตามร่างกาย หน้าบวม ต้องทำการล้างไตเป็นประจำ
- **หัวใจวายจากการคั่งน้ำหรือเลือด** ควรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ ให้ระบุโรคที่ตามมาแล้วกำกับท้ายด้วย “.....จากความดันโลหิตสูง”

มะเร็ง หมายถึง การเกิดเนื้องอกชนิดร้ายแรงโตขึ้นผิดปกติตามอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งมะเร็งที่เกิดขึ้นในอวัยวะ

ภายในร่างกาย มักจะมองไม่เห็นก้อนชัดเจน จึงควรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ และควรสอบถามเพิ่มเติมเรื่องการรักษาพยาบาล เช่น มีการผ่าตัด ร่วมกับการให้เคมีบำบัด หรือฉายแสง หรือฝังแร่ เพื่อยืนยันว่าเป็นมะเร็งจริง ๆ โดยระบุว่าเป็นมะเร็งที่อวัยวะใด ได้แก่ มะเร็ง..... ตับ ปอด ตับอ่อน บริเวณคอ (อวัยวะบริเวณคอมีหลายชนิด หากทราบบริเวณแน่นอนให้ระบุบริเวณนั้น เช่น ลิ้น เหงือก ช่องปาก หลอดคอ โพรงจมูก กล่องเสียง) กระเพาะอาหาร ลำไส้ใหญ่ กระเพาะปัสสาวะ ต่อมลูกหมาก (สำหรับผู้ชายเท่านั้น) กระดูก เม็ดเลือด ต่อมไทรอยด์ สมอง (ส่วนใหญ่จะระบุว่าเป็นเนื้องอกสมอง) รังไข่ เต้านม ปากมดลูก มดลูก (สำหรับผู้หญิงเท่านั้น) หรืออื่น ๆ

ไตวาย มีผู้ป่วยจำนวนมากที่เป็นโรคเรื้อรัง แล้วมีผลทำให้ไตเสื่อม ที่พบบ่อยคือ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไตอักเสบ นิ่วในไต นิ่วในกระเพาะปัสสาวะ หากมีประวัติว่าต้องมีการฟอกไตเป็นประจำ แสดงว่าไตเสียหาย จนไตวายแล้ว พยายามสอบถามว่ามีโรคอะไรอยู่เดิม และระบุโรคนั้นเป็นสาเหตุการตาย

ตับแข็ง หมายถึง ภาวะที่ตับถูกทำลายอย่างรุนแรงจนเสื่อมสภาพเกือบสิ้นเชิง ผู้ป่วยมักมีอาการตัวเหลือง ตาเหลือง (ตาขาวเหลืองชัดเจน) ท้องมาน (คือท้องโตเพราะมีน้ำคั่งในช่องท้อง) อาจมีอาการปวดท้องร่วมด้วย อุจจาระสีซีด ในช่วงแรกน้ำหนักลดลง สาเหตุของตับแข็งส่วนใหญ่คือ จากการดื่มสุราเป็นเวลานาน หากมีประวัติดื่มสุราชัดเจน ให้ระบุว่าเป็นตับแข็งจากสุรา

ถุงลมโป่งพองหรือ ปอดอุดกั้นเรื้อรัง หมายถึง ภาวะความเสื่อมสภาพของถุงลมในปอด ทำให้ไม่อาจขยายตัวรับอากาศเข้าออกได้เหมือนคนปกติ โดยมากเกิดจากการสูบบุหรี่มานาน หรือทำงานอยู่ในที่มีฝุ่นละอองมาก ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์

ปอดอักเสบ หมายถึง การติดเชื้อที่ปอดหรือหลอดลม ร่วมกับอาการไข้สูงกว่าปกติ มักมีอาการไอมีเสมหะ แน่นหน้าอก เหนื่อยง่าย ควรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์

ติดเชื้อเอชไอวี หรือเอดส์ หมายถึง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือ จากการถ่ายรับเลือด หรือจากแม่ไปติดลูก ซึ่งเกิดเรื้อรังจากไวรัสเอช ไอ วี จนทำให้เกิดภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องอย่างรุนแรง จนมีการติดเชื้อฉวยโอกาสที่รุนแรงตามมาคือ ติดเชื้อทั่วร่างกาย ติดเชื้อราในปอด วัณโรคปอด ติดเชื้อราในสมอง หรือเชื้อหูดสมอง มีอาการไข้เรื้อรัง ไอเรื้อรัง อุจจาระร่วงเรื้อรัง หรือเห็นแผลดำ ๆ ตามร่างกาย ปัจจุบันมียารักษาหรือระงับโรคติดเชื้อฉวยโอกาสมาก จึงทำให้มีอายุยืนยาวมากขึ้น

ติดเชื้อทางเดินอาหาร หรือ อุจจาระร่วง จะมีอาการถ่ายอุจจาระเหลว หรือถ่ายอุจจาระเป็นน้ำอย่างน้อยวันละ 3 ครั้ง หรือ มีมูกเลือดปนอุจจาระอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง อาจมีอาการไข้ ปวดท้อง

อาเจียนร่วมด้วย ควรมีอาการตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป ยกเว้นในเด็กเล็กหรือผู้สูงอายุที่อาจมีอาการรุนแรงเพียงวันหรือสองวันก็เสียชีวิตได้

□ **วัณโรคปอด** หมายถึง การติดเชื้อวัณโรคที่ปอดซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ ผู้ป่วยมักมีอาการไอเรื้อรัง ไอเป็นเลือด มีไข้ต่ำ ๆ เหงื่อออกกลางคืน หรือตรวจพบปอดผิดปกติเข้าได้กับวัณโรค หรือ ตรวจเสมหะพบเชื้อวัณโรค ซึ่งจะต้องไม่มีการติดเชื้อเอช ไอ วี หากญาติระบุว่า เป็นวัณโรคของอวัยวะอื่นก็ให้ลงว่าเป็นวัณโรคของอวัยวะนั้น เช่น วัณโรคกระดูก วัณโรคต่อมไทรอยด์ วัณโรคเยื่อหุ้มสมอง

□ **โรคอื่น ๆ** ในกรณีที่ถูกวินิจฉัยโรคที่แตกต่างจากรายชื่อที่มีอยู่ในแบบสัมภาษณ์ ให้ระบุโรคตามที่ญาติแจ้งไว้ และซักประวัติบันทึกอาการสำคัญ ไว้ในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ อาทิเช่น

(ก) **หอบหืด** มักเป็นมาตั้งแต่อายุน้อย เริ่มด้วยอาการแพ้สารต่างๆ และมักมีอาการหายใจเร็ว มีเสียงวี๊ดๆ เวลาหายใจ บางครั้งหอบจนหน้าอกบวม และมักต้องรับประทานยาขยายหลอดลม และมียาพ่นขยายหลอดลมเวลามีอาการหอบ แพทย์มักแนะนำให้ตรวจหาสิ่งที่แพ้ และงดการอยู่ในที่แออัดหรือมีมลภาวะสูงหรือระวังในการรับประทานอาหารบางชนิด

(ข) **ข้ออักเสบ (ชนิดไม่ระบุ)** มักเกิดขึ้นในวัยกลางคนไปถึงผู้สูงอายุ อาการสำคัญคือ เจ็บปวดตามข้อมักเป็นบริเวณข้อเข่า หรือข้อใหญ่อื่น ๆ เช่น ข้อสะโพก ส่วนการอักเสบของข้อเล็ก เช่นข้อนิ้ว อาจเกิดจากโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ หรือ โรคเก๊าท์ ส่วนใหญ่แพทย์จะให้คำวินิจฉัยเป็นโรคนั้นเลย

(ค) **ความจำเสื่อม** เกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะคือ ความจำเสื่อมในวัยชราอันเนื่องจากสมองฝ่อหรือเกิดในวัยอื่น ๆ ก่อนชรา (กำหนดอายุไว้ที่ต่ำกว่า 70 ปี) ซึ่งเกิดจากความผิดปกติของสมอง เช่น เส้นเลือดในสมองอุดตัน สมองขาดเลือด หรือ อาจเกิดจากอุบัติเหตุ หรือถูกสารพิษบางชนิด

(ง) **ไข้เลือดออก** มักเกิดในช่วงเด็กวัยเรียนจนถึงผู้ใหญ่ตอนต้น พบได้น้อยในเด็กเล็ก แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะพบได้มากขึ้นในผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เกิดจากการติดเชื้อเด็งกี่ที่ได้รับจากยุงลาย มีอาการชัดเจนคือ ไข้สูงปวดศีรษะ ปวดเข่าตา ตัวลายคล้ายมีผื่นแดง ทดสอบทูนิเกตได้ผลบวก และมีอาการเลือดออกตามร่างกาย เช่น อาเจียนเป็นเลือด

(จ) **โรคลมชัก** มักเกิดตั้งแต่วัยเด็กหลังอายุ 5 ปีขึ้นไป (ก่อน 5 ปี หากมีอาการชัก มักเกิดในช่วงมีไข้สูงยังไม่ถือว่าเป็นโรคลมชัก) โดยมีอาการชักต่อเนื่อง ต้องได้รับการรักษาคือ ยากันชัก ผู้ป่วยอาจให้ประวัติว่าได้กลิ่น หรือ ได้รสแปลก ๆ ก่อนการชัก แล้วก็ชักเกร็งหมดสติไปในช่วงสั้น ๆ หากไม่ได้รับยากันชักก็มักจะมีอาการปรากฏได้เนื่อง ๆ

(ฉ) **แผลในกระเพาะอาหาร** ควรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ โดยทั่วไปมักมีอาการปวดท้องถ่ายอุจจาระเป็นสีดำหรือเหมือนถ่าน เป็นระยะ ๆ อันเนื่องจากมีแผลและเลือดออกในกระเพาะอาหาร หากไม่มีอาการเลือดออก แพทย์มักวินิจฉัยว่า DYSPEPSIA ซึ่งถือว่าเป็นอาการ มีไข้โรค ควรหาสาเหตุของอาการปวดท้องว่าเกิดจากอะไร

(ช) **ตับอักเสบเฉียบพลัน** อาจเกิดจากการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบ หรือ ต่อมสุราจำนวนมากในเวลาอันสั้นหรือ ได้ยาบางชนิดเป็นประจำ หรือ ได้รับสารพิษที่มีผลต่อตับอย่างรุนแรง เริ่มด้วยอาการไข้ต่ำ ๆ หรือไข้ปานกลางต่อเนื่องเป็นสัปดาห์ แล้วมีอาการตัวเหลืองตาเหลืองชัดเจน อ่อนเพลีย ไม่มีแรง การตรวจเลือด

พบระดับการทำงานของตับผิดปกติ และอาจตรวจพบเชื้อโรคตับอักเสบชนิดใดชนิดหนึ่ง แพทย์มักแนะนำให้หยุดงานพักผ่อน และดื่มน้ำหวานมาก ๆ งดอาหารไขมัน งดสุรา และระมัดระวังเรื่องสารพิษในบ้าน

(ข) **ความพิการแต่กำเนิด** เช่น หัวใจพิการแต่กำเนิด สมอพิการแต่กำเนิด หรือ โรคพันธุกรรม เช่น โรคเลือดธาลัสซีเมีย จะเป็นสาเหตุการตายในวัยผู้ใหญ่ได้เสมอ แม้เข้าวัยสูงอายุ ก็ควรซักถามด้วยว่า ผู้ตายมีภาวะพิการ หรือ โรคพันธุกรรม หรือ โรคที่เป็นมาตั้งแต่เด็กหรือไม่ แล้วบันทึกไว้ในประวัติ

สมอผ้อวัยชรา ให้ระบุได้ในกรณีผู้สูงอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่มีโรคประจำตัวใด ๆ และมักจะไม่ต้องรักษาพยาบาลเป็นประจำ อาจไปตรวจร่างกายเป็นระยะ ๆ และแพทย์ระบุว่าไม่ได้เป็นอะไร เป็นอาการของผู้สูงอายุ เมื่อเข้าสู่วัยชรามาก จะมีความเสื่อมของร่างกายทุกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมอผ้อ ซึ่งจะทำให้เกิดอาการต่าง ๆ ได้หลายอย่าง แต่ไม่มีอาการใดชัดเจน อาการที่พบบ่อยคือ รับประทานอาหารน้อยลง อ่อนเพลียร่างกายอ่อนแรงลงทั่วไป อาจมีอาการหน้ามืดเป็นลมบ้างแต่จะไม่มีอาการพิการคือ อัมพาตหรืออัมพฤกษ์ตามมา อาจมีอาการหลงลืมได้ ระยะใกล้ตายจะไม่ยอมรับประทานอาหาร อาจดื่มน้ำได้บ้าง และไม่ยอมลุกเคลื่อนไหวและตายอย่างสงบ

กรณีผู้ตายเป็นหญิงอายุระหว่าง 9-54 ปี

ข้อมูลในตอนนี้อาจต้องการตรวจสอบการตายของหญิงที่เข้าข่าย “มารดาตาย” เนื่องจากในปัจจุบันลักษณะวัยเจริญพันธุ์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก จึงได้ปรับปรุงอายุให้ครอบคลุมหญิงตั้งแต่อายุ 9 ไปถึง 54 ปี โดยให้สอบถามประวัติการตั้งครรภ์ การแท้ง การคลอด และหลังคลอด ดังนี้

1. **ผู้ตายตั้งครรภ์ก่อนเสียชีวิตหรือไม่** ถ้าตอบว่า **ไม่ใช่** ให้สอบถามและระบุสาเหตุต่อไปนี้

“ครรภ์เป็นพิษ” หญิงตั้งครรภ์มีอาการบวมทั่วร่างกาย (มากขึ้นขึ้นกับแต่ละราย) ความดันโลหิตสูง อาจมีอาการชักเกร็ง หรือตกเลือดก็ได้ แพทย์จะต้องให้ยาควบคุมความดันโลหิตสูง และระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหารเสริม โรคครรภ์เป็นพิษอาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์ ระหว่างการคลอด หรือหลังคลอดไม่เกิน 6 สัปดาห์

“ตั้งครรภ์นอกมดลูก” เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

“น้ำคร่ำอุดตันเส้นเลือด” เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

“ตั้งครรภ์ไข่ปลาอุก” เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

“ติดเชื้อมีดระหว่างการตั้งครรภ์” เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

สาเหตุอื่น ๆ ให้ใส่ชื่อโรคในช่องว่าง ..... เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

2. **ผู้ตายมีการแท้งลูกก่อนเสียชีวิตหรือไม่** การแท้งคือ การที่เด็กคลอดออกมาก่อนมีอายุครรภ์ 28 สัปดาห์ การแท้งอาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือ ตั้งใจทำแท้ง ถ้ามีการแท้ง ให้บันทึกการแท้งว่าเกิดขึ้นกี่วันก่อนตาย

3. **ผู้ตายมีการคลอดก่อนเสียชีวิตหรือไม่** ถ้า **ไม่ใช่** ให้ถามต่อว่าคลอดก่อนเสียชีวิตกี่วัน และคลอดตอนตั้งครรภ์กี่เดือน หากคลอดก่อน 28 สัปดาห์ ให้ระบุเป็นการแท้ง สาเหตุการตายจากการคลอดประกอบด้วย

- “**คลอดติดขัด**” คือ หญิงตั้งครรภ์ไม่สามารถคลอดได้ตามธรรมชาติ หรือเจ็บท้องคลอดเป็นเวลานาน จนแพทย์ผู้ทำคลอดต้องใช้เครื่องมือช่วยเช่น คีม เครื่องดูด หรือผ่าตัดทางหน้าท้อง
- “**ตกเลือดก่อนหรือหลังคลอด**” หมายถึง ภาวะที่หญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือ หลังคลอด มีอาการตกเลือดมากผิดปกติ หรือเคยตกเลือดอาจจะมีอาการดีขึ้น แล้วมีอาการตกเลือดเกิดในภายหลัง แต่ยังคงอยู่ในระยะหลังคลอดไม่เกิน 6 สัปดาห์ โดยมากแพทย์จะมีการให้เลือด
- “**ติดเชื้อจากการคลอด**” หมายถึง หญิงตั้งครรภ์เกิดการติดเชื้อในช่องคลอด ทั้งระหว่างคลอดหรือหลังคลอดไม่เกิน 6 สัปดาห์ โดยมากมักต้องได้รับการรักษาในสถานพยาบาล
- สาเหตุอื่น ๆ ระบุ ..... (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)

ทั้งนี้ สามารถระบุสาเหตุจากการตายด้วยโรคอื่น ๆ หรือ การตายจากสาเหตุผิดธรรมชาติได้ เช่น ฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม อุบัติเหตุ โดยดูข้อมูลจากส่วนของการตายผิดธรรมชาติในตอนที่ 2)

กรณีผู้ตายเป็นเด็กอายุระหว่าง 0-10 ปี ให้สอบถามต่อไปนี้

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้สาเหตุการตายของเด็กที่มีผลจากการตั้งครรภ์และการคลอด แม้เด็กจะโตมากพอสมควร ก็ยังอาจมีการเจ็บป่วยบางภาวะที่ทำให้เกิดการตายในช่วงโตได้ โดยให้สอบถามว่า “**เด็กคลอดเมื่อแม่ตั้งครรภ์กี่สัปดาห์**” ซึ่งหากเด็กยังอายุน้อยไม่เกินขวบปีแรกหลังคลอด ญาติผู้ให้ข้อมูลควรจะสามารถจำได้ ในทางสาธารณสุขจะถือว่าเป็นภาวะ “ทารกตาย” แต่ในเด็กโตญาติอาจจำไม่ได้ ให้ทำเครื่องหมาย ○ 99 – ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ให้ระบุสาเหตุตามภาวะที่เกี่ยวข้องกับการคลอด ดังนี้

- “**คลอดก่อนกำหนด**” หมายถึง เด็กที่ตาย คลอดในช่วงที่มารดาตั้งครรภ์ระหว่าง 7 เดือนถึงก่อน 9 เดือน ซึ่งโดยมากเด็กจะตัวเล็ก น้ำหนักน้อย และอาจมีความพิการจากอวัยวะเจริญเติบโตไม่ครบถ้วน
- กรณีคลอดครบกำหนดให้สอบถามและระบุสาเหตุ ดังต่อไปนี้
- “**คลอดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม**” หากเด็กที่ตายมีอายุในช่วงขวบปีแรก ญาติควรจำน้ำหนักแรกคลอดได้ ซึ่งน้ำหนักปกติคือ 2,500 กรัม หากเด็กมีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ถือว่า น้ำหนักน้อย
  - “**รกลอกตัวก่อนกำหนด**” ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด
  - “**สายสะดือพันคอ**” ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด
  - “**ขาดออกซิเจนระหว่างการคลอดหรือหลังคลอด**” ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด (ส่วนใหญ่เกิดจากการคลอดติดขัด หรือ เด็กมีภาวะขาดออกซิเจนตั้งแต่ในท้อง)
  - “**ติดเชื้อสายสะดือระหว่างคลอด หรือ หลังคลอด**” ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด
  - “**คลอดครรภ์แฝดหรือมีเด็กมากกว่า 1 คน**” หากเป็นการคลอดแฝด หรือ มีเด็กในครรภ์มากกว่า 1 คน ญาติสามารถระบุได้ โดยเด็กอาจตายเพียงคนเดียว หรือ 2 คน หรือมากกว่านี้ก็ได้ ให้แยกทำแบบสัมภาษณ์คนละชุด

“**คลอดท่าผิดปกติ**” เช่น คลอดท่าก้น คลอดท่าขวาง ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด โดยมากมารดาไม่สามารถคลอดได้ตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่มีก้นผ่าตัดคลอด ซึ่งอาจตายทั้งมารดาและเด็ก หรือเฉพาะเด็ก

“**พิการแต่กำเนิด**” อาจได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด หรือ หากมีการคลอดที่บ้านญาติผู้ใกล้ชิดกับการคลอดน่าจะสามารถระบุลักษณะความพิการได้ กล่าวคือ ให้ **ระบุลักษณะความพิการเช่น หัวใจพิการแต่กำเนิด สมอพิการแต่กำเนิด**

“**ติดเชื้อ เอช ไอ วี จากแม่**” ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ผู้รักษา โดยมากเด็กจะได้รับการรักษามาตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์และเมื่อคลอดมีชีวิต ก็สามารถมีชีวิตอยู่ได้เป็นปี อาจมาตายตอนโตด้วยอาการของโรคเอดส์ คือ การติดเชื้อฉวยโอกาส เช่น วัณโรคปอด ติดเชื้อราในสมอง ติดเชื้อราในปอด ฯ

“**ปอดบวม**” ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบัน มีอาการไข้ ไอมีเสมหะ แน่นหน้าอก หายใจไม่สะดวก

“**โรคอื่น ๆ**” ซึ่งได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์แผนปัจจุบัน ให้ระบุชื่อโรคในช่องว่าง และบันทึกอาการสำคัญไว้เพื่อการประเมินคุณภาพต่อไป ทั้งนี้ **สามารถระบุสาเหตุจากการตายผิดธรรมชาติได้ เช่น ผ่าตัวตาย ฆาตกรรม อุบัติเหตุ โดยดูข้อมูลจากส่วนของการตายผิดธรรมชาติในตอนที่ 3)**

ถ้าการตายจากเหตุผิดธรรมชาติ ไม่ได้ตายทันทีทันใด มีการรักษาพยาบาลและกลับไปตายที่บ้าน ให้ซักประวัติเพื่อหาสาเหตุ และอาจช่วยสันนิษฐานสาเหตุการตายได้ โดยให้ญาติขอสำเนาบันทึกประจำวันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และประวัติการรักษาพยาบาลจากแพทย์มาแนบไว้เป็นหลักฐานด้วย **โดยระบุสาเหตุการตายตามแนวทางในบทที่ 2 โดยหากการตายเกิดขึ้นจากภาวะป่วยเรื้อรัง/พิการจากสาเหตุดังกล่าว นานกว่า 1 ปีขึ้นไป ให้ระบุว่า “ป่วยเรื้อรังจากสาเหตุ .....**”

1.2 กรณีที่ไม่มีโรคประจำตัวอะไรเลย (ญาติอาจไม่ทราบชัดเจน หรือไม่เคยเข้ารับการตรวจรักษา กับแพทย์แผนปัจจุบันเลย) ให้ชื่อข้อความต่อไปนี้ซักประวัติเพื่อสันนิษฐานสาเหตุการตายโดยใช้กรอบ Flow chart ประกอบการสัมภาษณ์และสันนิษฐาน ดังนี้ (ขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าอาการที่มีและถามรายละเอียด แล้วตรวจสอบกับอาการจาก Flow chart ภาคผนวก

ตอนที่ 2 ตายจากเหตุผิดธรรมชาติ

ให้ระบุเหตุผิดธรรมชาติจากสำเนาทะเบียนที่กคดีประกอบด้วยใบรายงานชันสูตรพลิกศพ (ขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าสาเหตุ) โดยศึกษาจากบทที่ 3 แนวทางการให้สาเหตุการตายกรณีการตายผิดธรรมชาติ

ภาคผนวก

Flow Chart

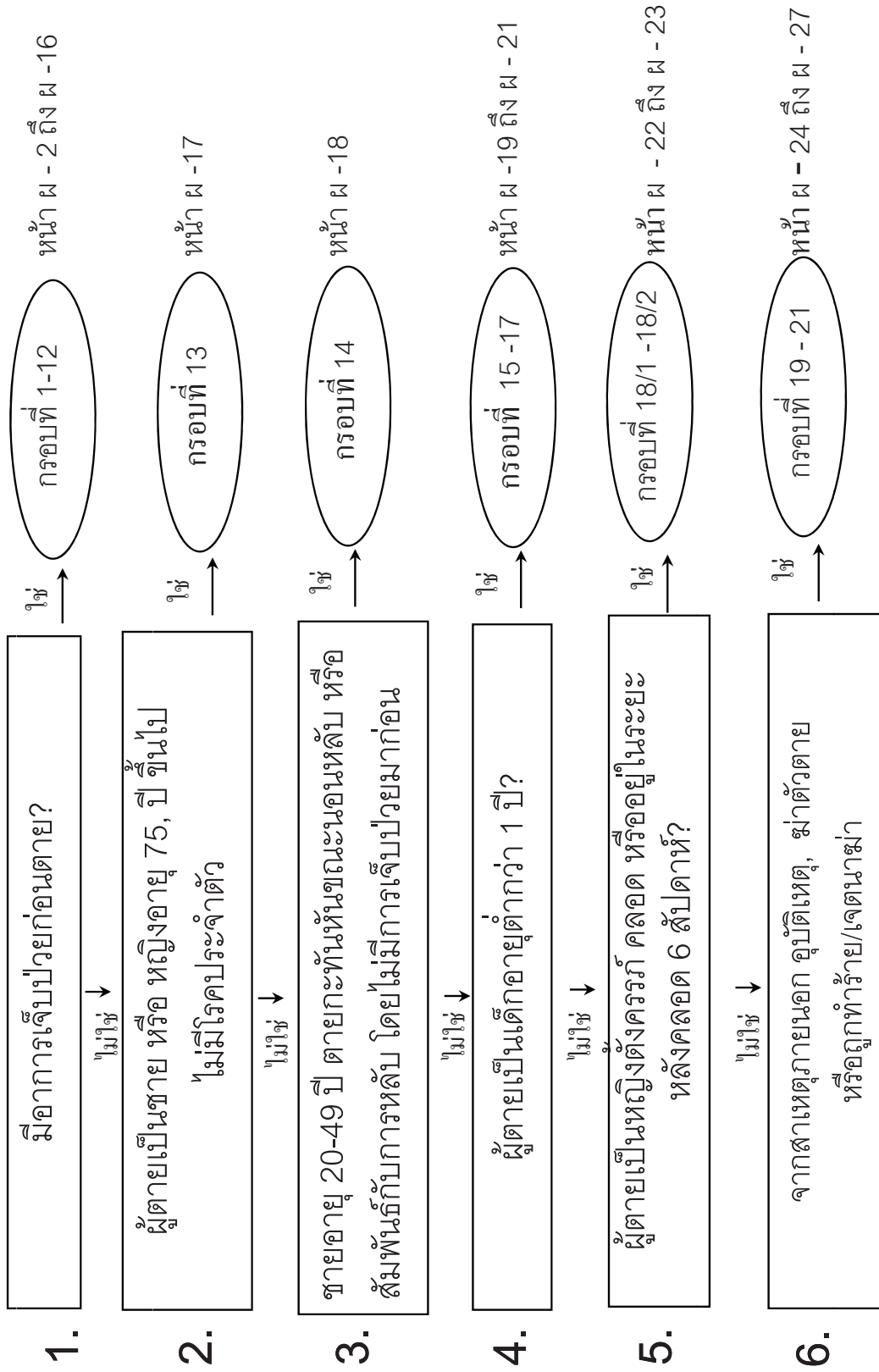
สารบัญ

กรอบ Flow chart

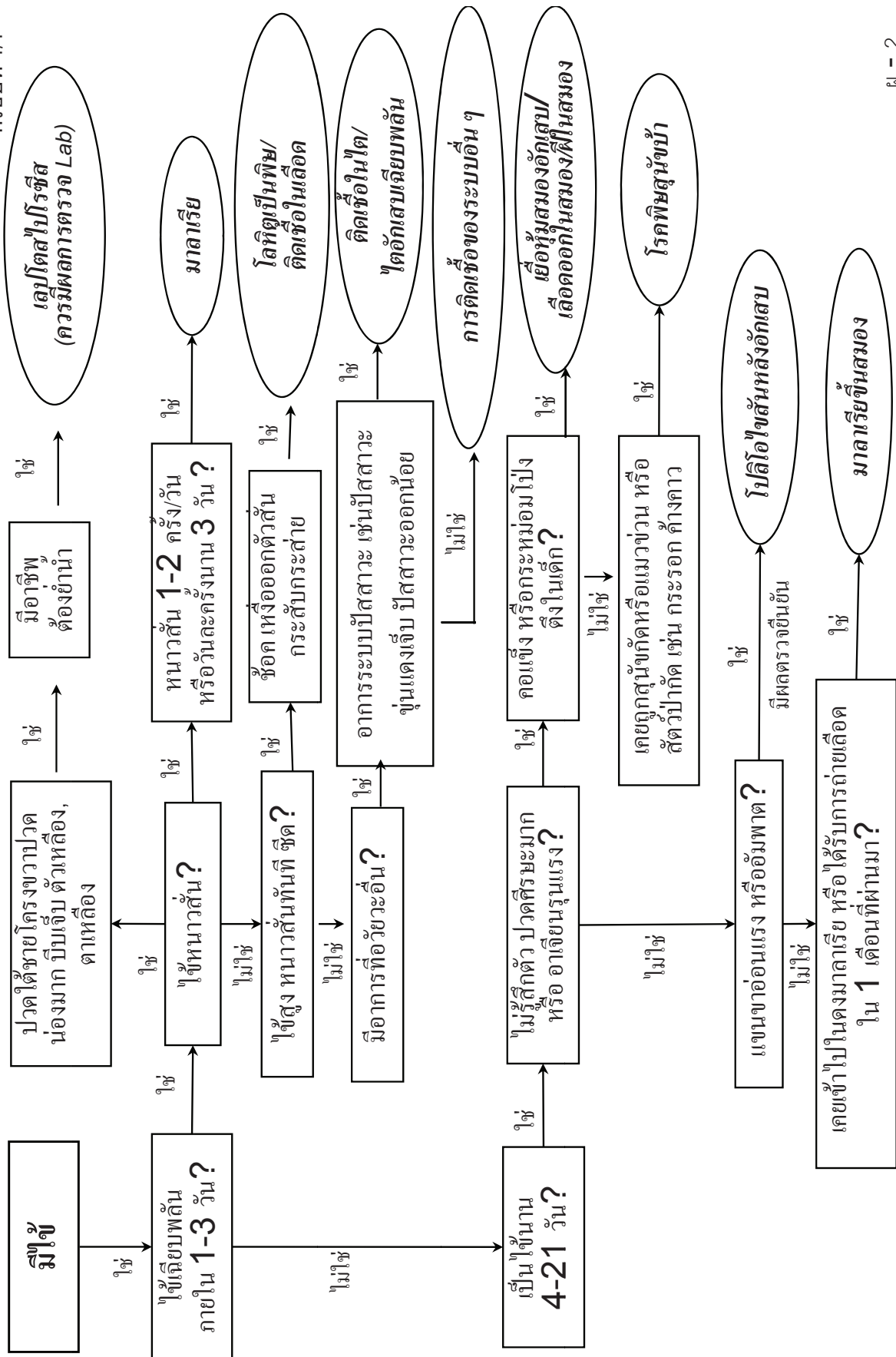
กลุ่มที่	กรอบที่	หน้า
1. เป็นไข้	1/1 ถึง 1/3	ผ - 2 ถึง ผ - 4
2. อากาโรไอ (โรคระบบทางเดินหายใจ)	2	ผ - 5
3. อูจจาอะร่วง	3	ผ - 6
4. โรคเอดส์ / ผู้ป่วยติดเชื้อมีอาการ	4	ผ - 7
5. ปวดท้อง (ความผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร)	5	ผ - 8
6. เนื้องอก / มะเร็ง	6/1 ถึง 6/2	ผ - 9 ถึง ผ - 10
7. เจ็บหน้าอก (โรคหัวใจและระบบไหลเวียนโลหิต)	7	ผ - 11
8. ปัสสาวะผิดปกติ	8	ผ - 12
9. มีประวัติอ่อนเพลีย อาการตามกรอบอื่น ๆ ไม่ชัดเจน	9	ผ - 13
10. โรคผิวหนังและไตผิวหนัง	10	ผ - 14
11. อาเจียน (กระเพาะอาหาร, ลำไส้และทางเดินอาหาร)	11	ผ - 15
12. เป็นลมหน้ามืด หมดสติ	12	ผ - 16
18. สมองฝ่อวัยชรา	13	ผ - 17
19. ไหลตาย	14	ผ - 18
20. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี	15 - 17	ผ - 19 ถึง ผ - 21
21. โรคเกี่ยวกับการตั้งครรภ์, คลอด และ 6 สัปดาห์หลังคลอด	18/1 ถึง 18/2	ผ - 22 ถึง ผ - 23
22. การบาดเจ็บจากสาเหตุภายนอก / อุบัติเหตุ	19/1 ถึง 19/2	ผ - 24 ถึง ผ - 25
23. ฆ่าตัวตาย หรือ ทำร้ายตนเอง	20	ผ - 26
24. ถูกฆ่าตาย ถูกทำร้าย	21	ผ - 27

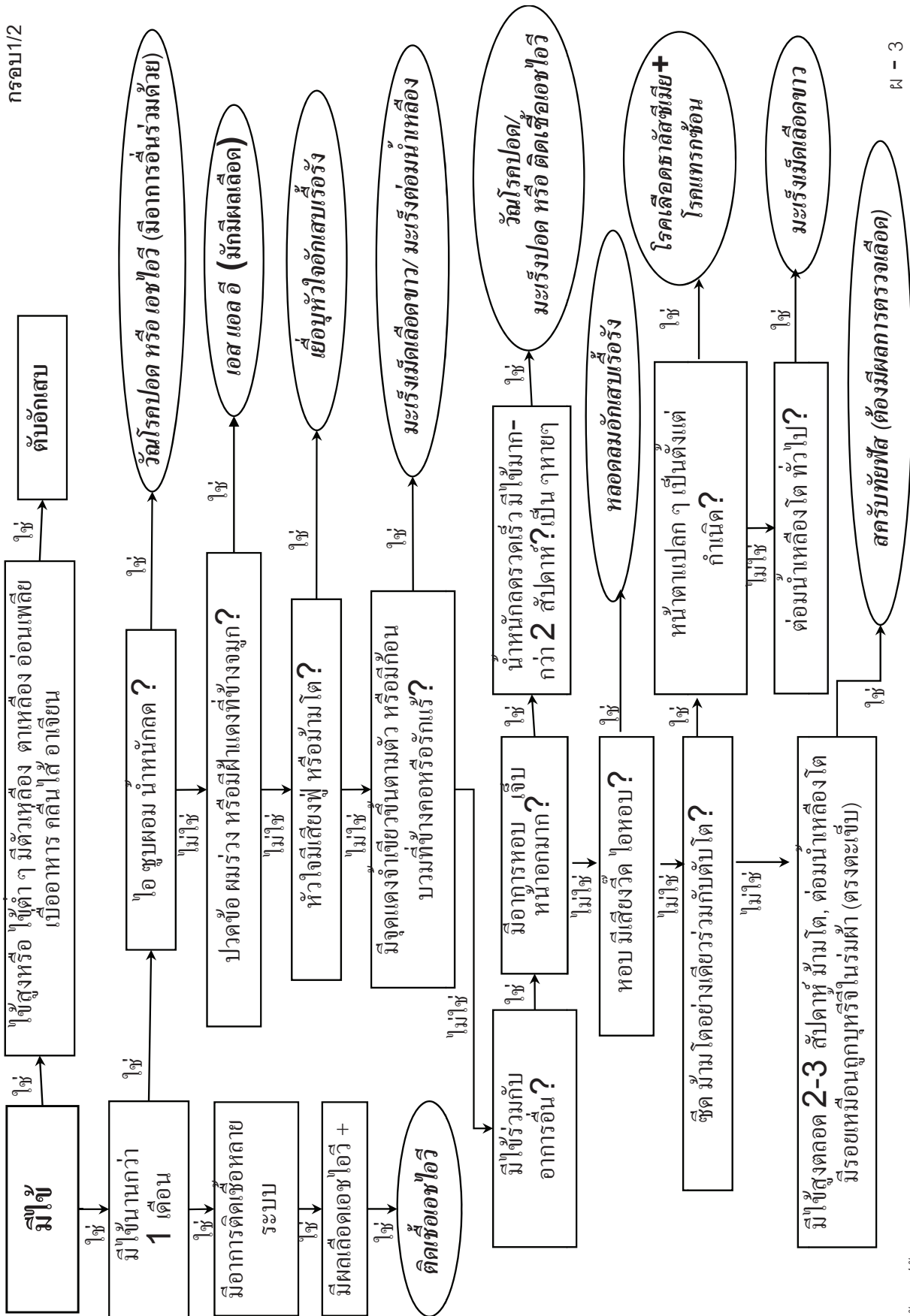

การคัดกรองกลุ่มโรค

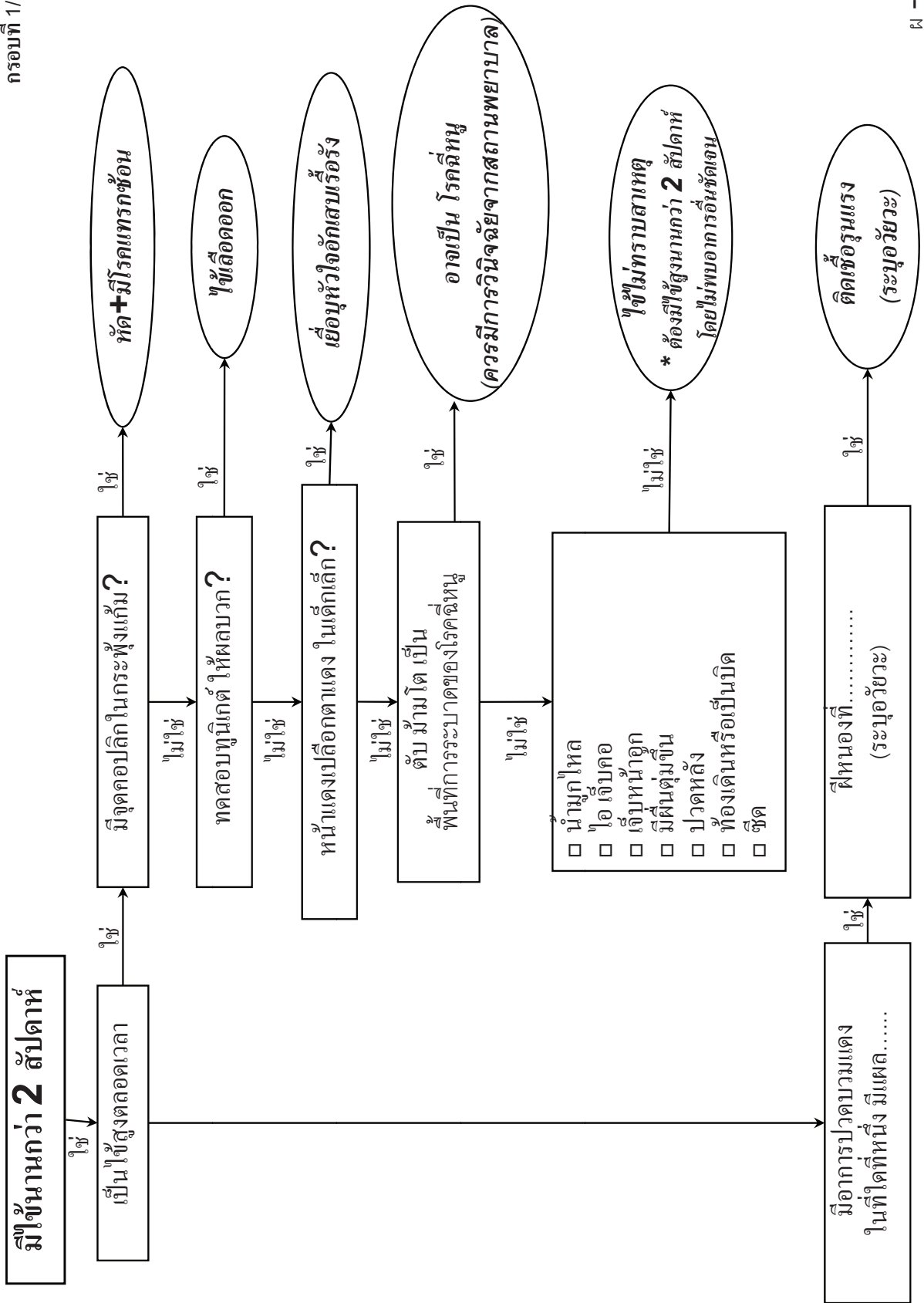

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 1/1

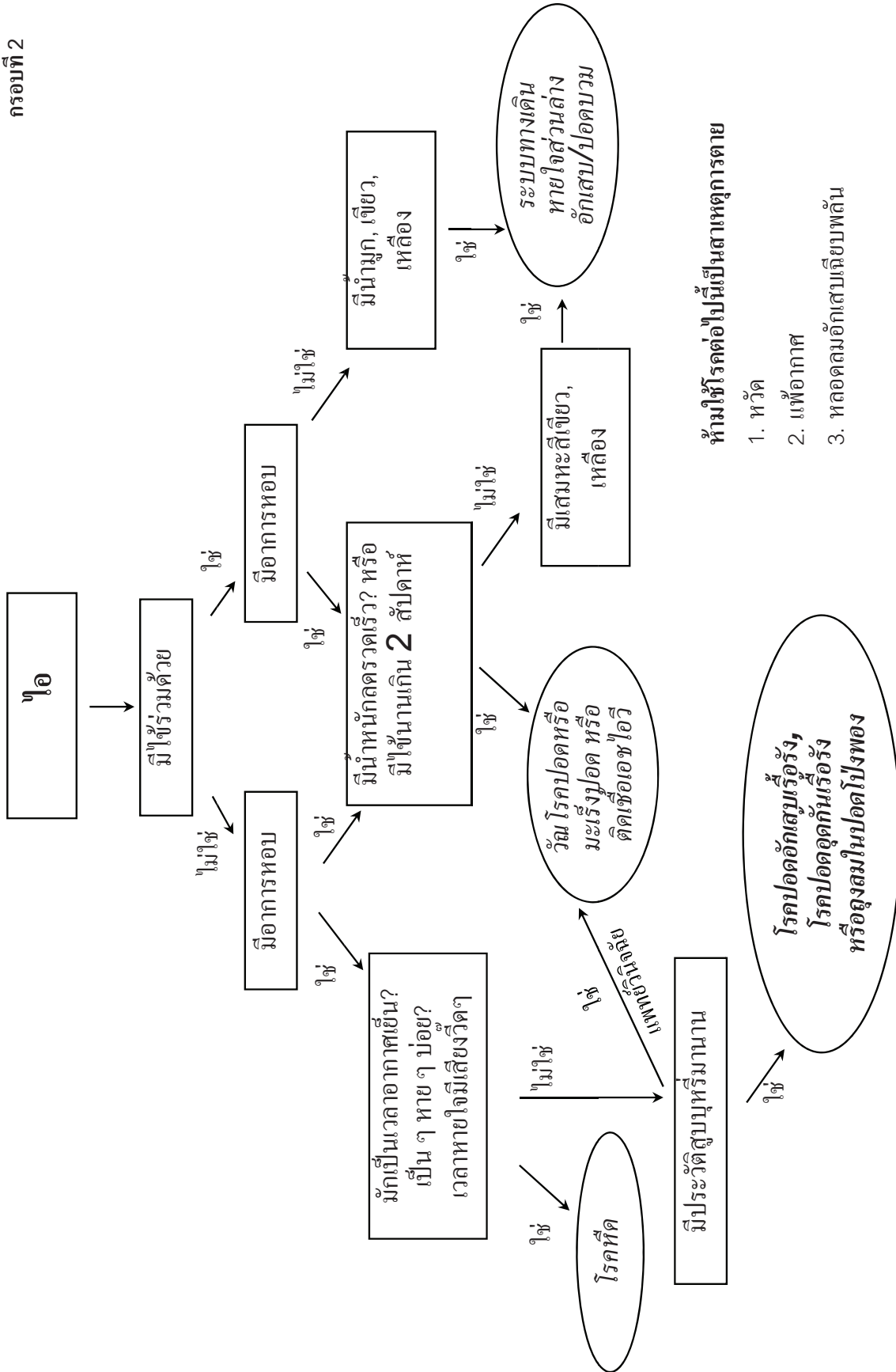
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 1/3

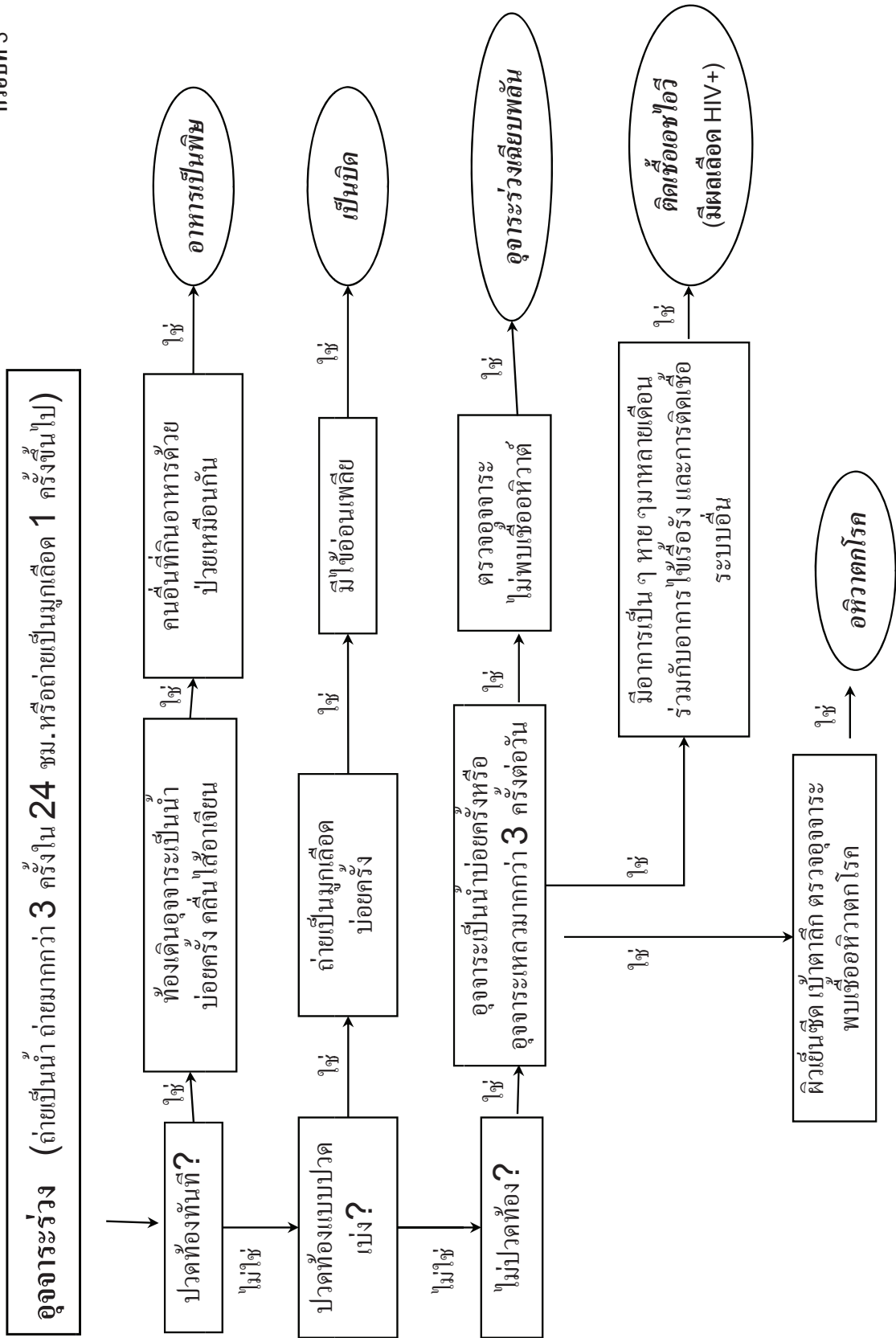
ผ - 4

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

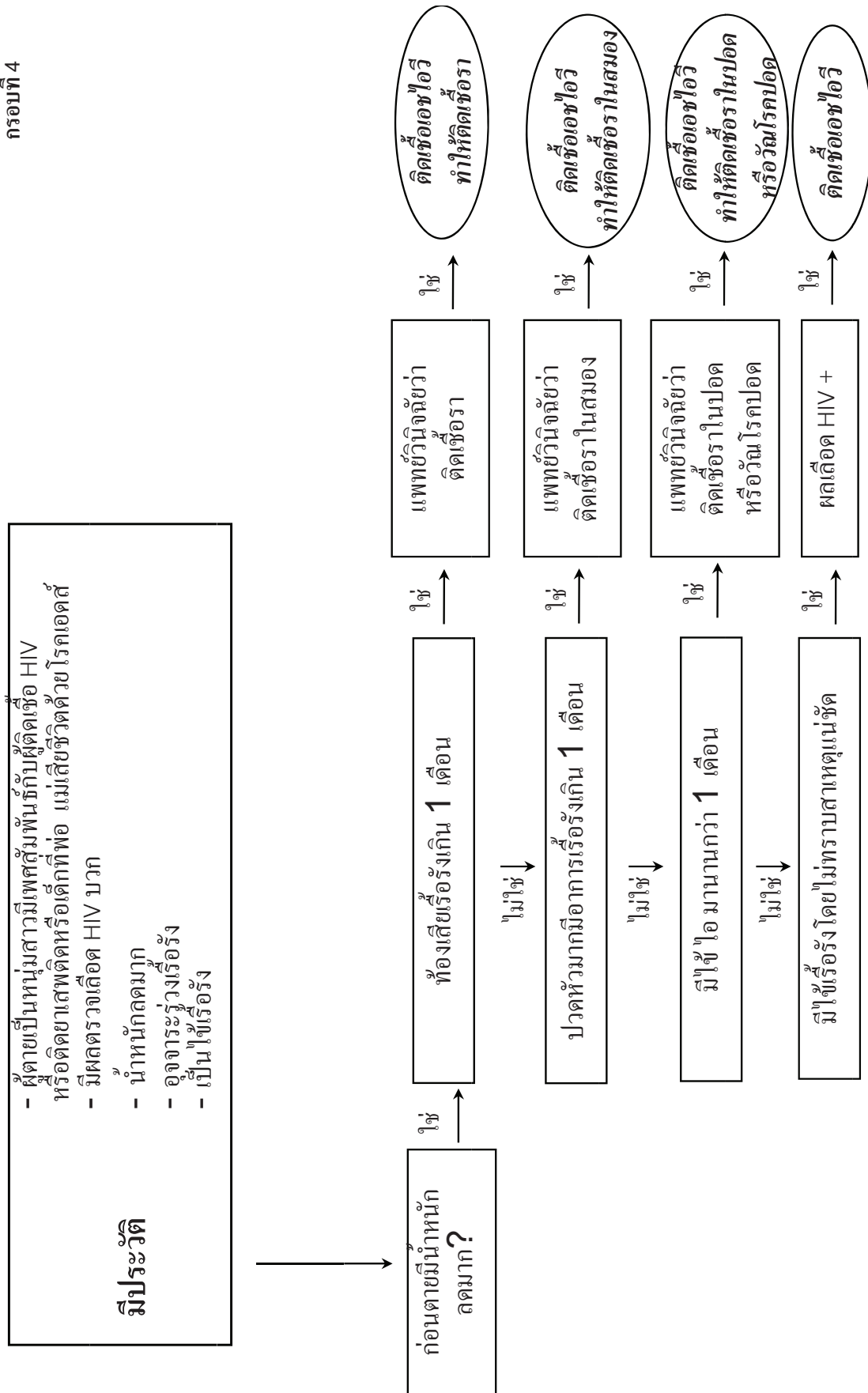
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 2

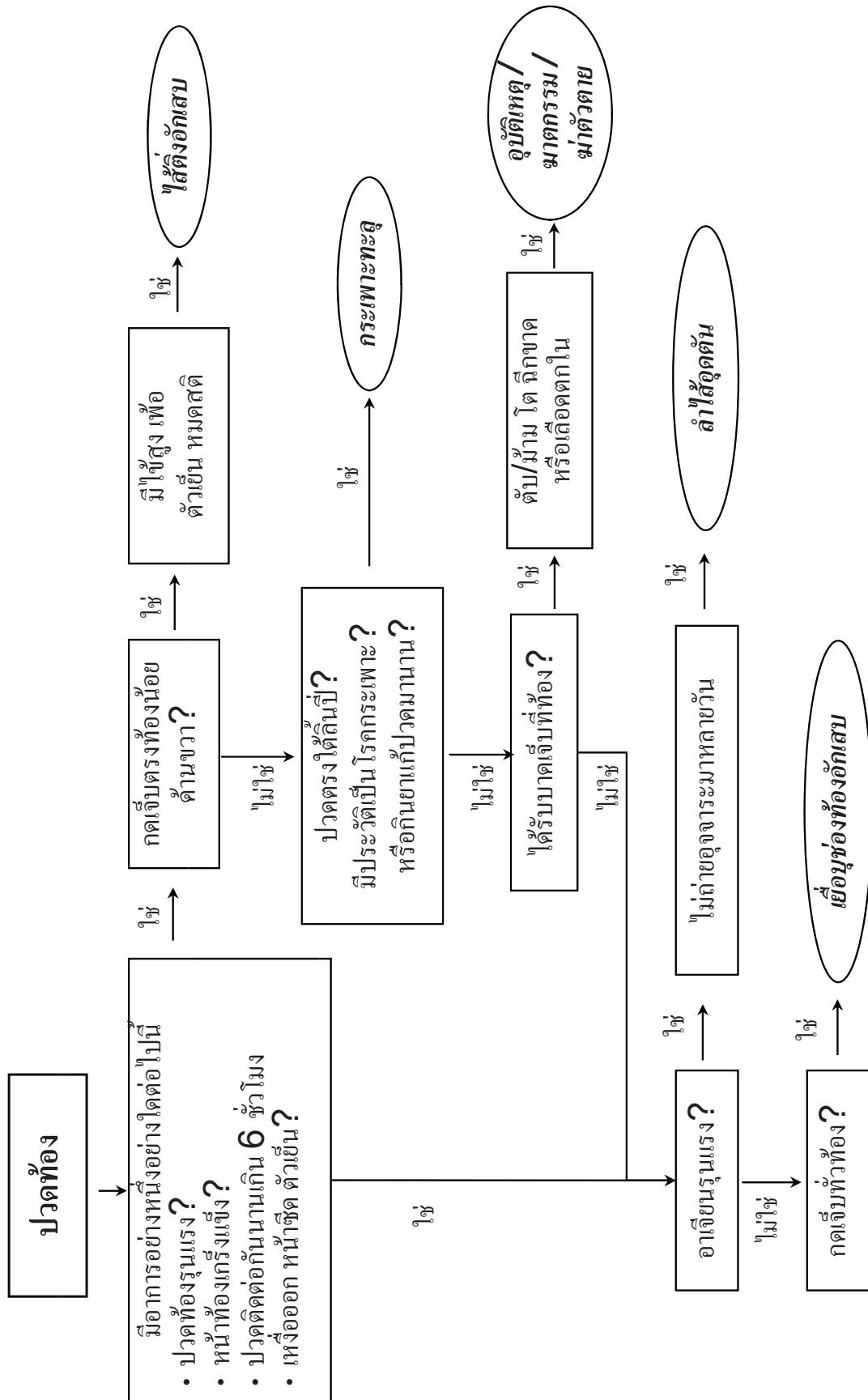
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 3

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 4

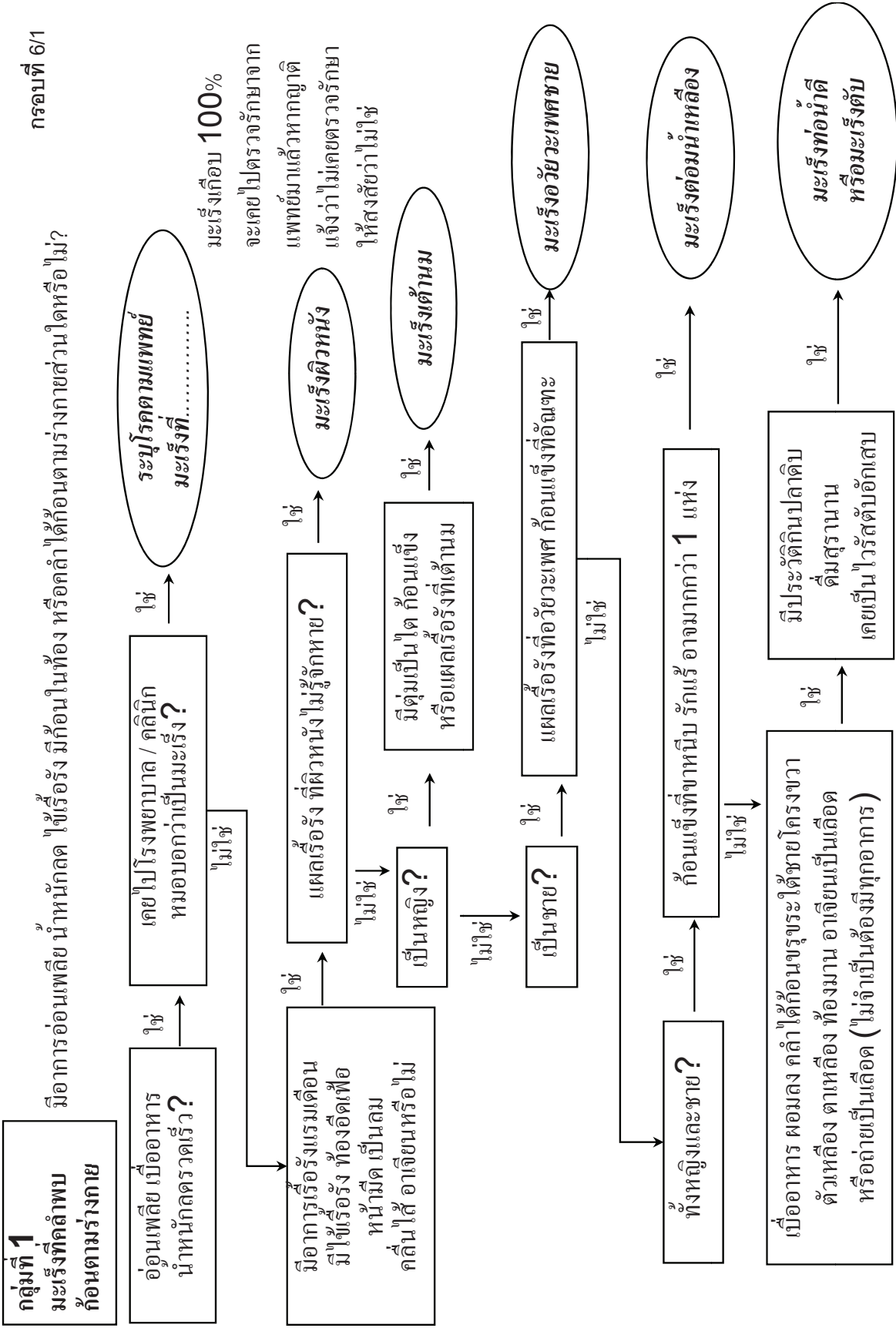

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 5

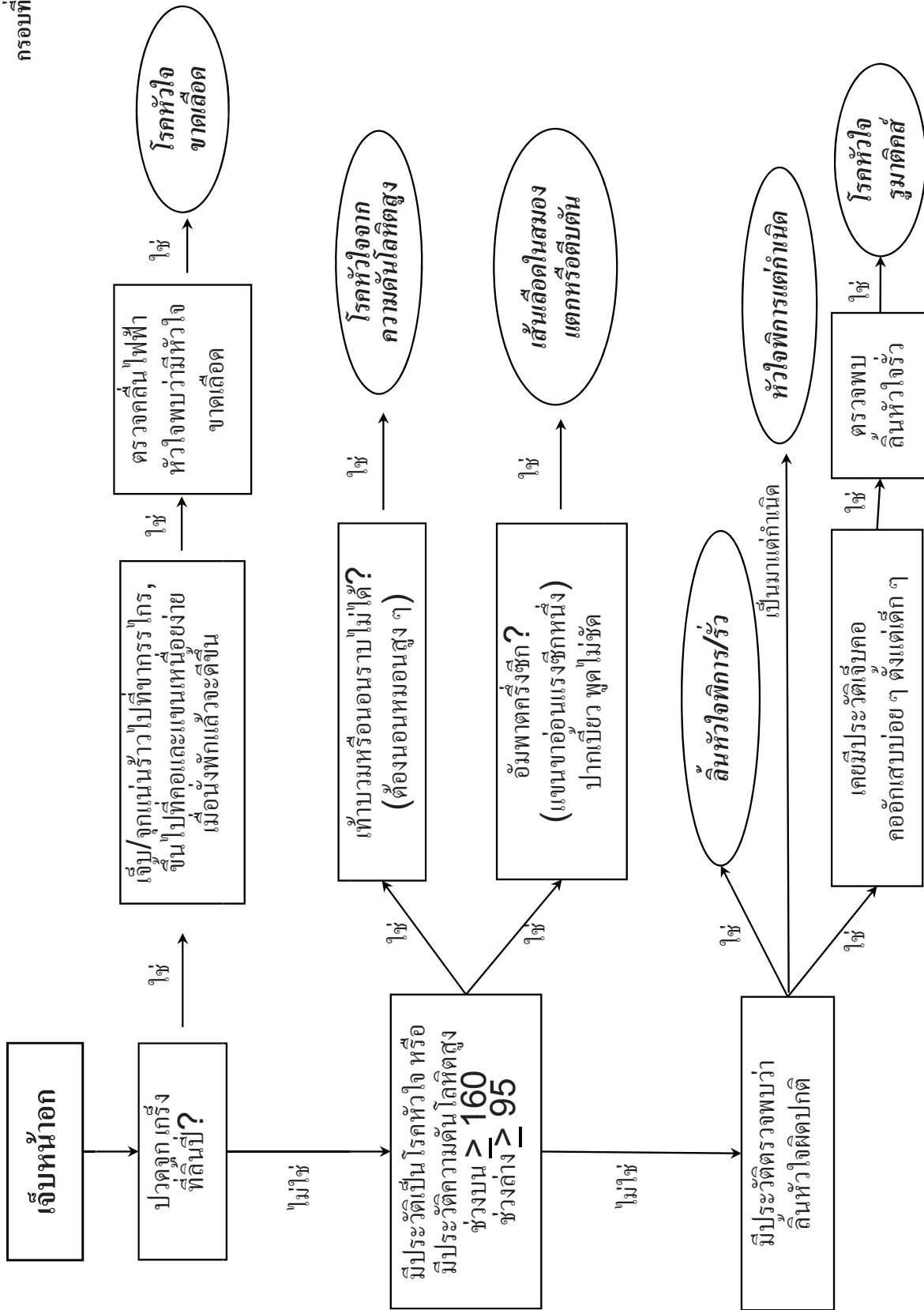

มีอาการอ่อนเพลีย นำหนักลด ใช่หรือมี ก่อนในท้อง หรือคล้ำได้ก่อนตามร่างกายส่วนใดหรือไม่?

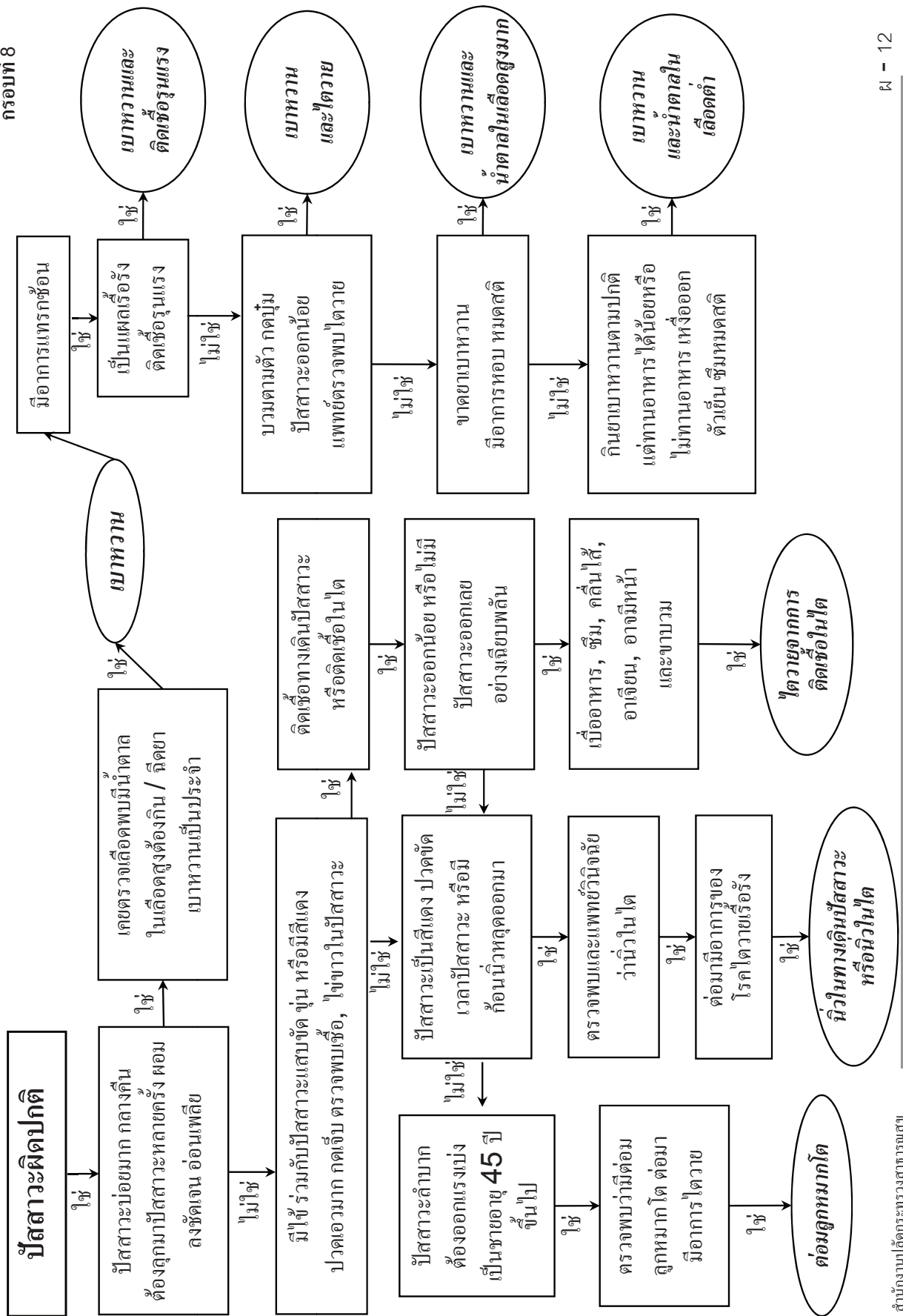

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 7

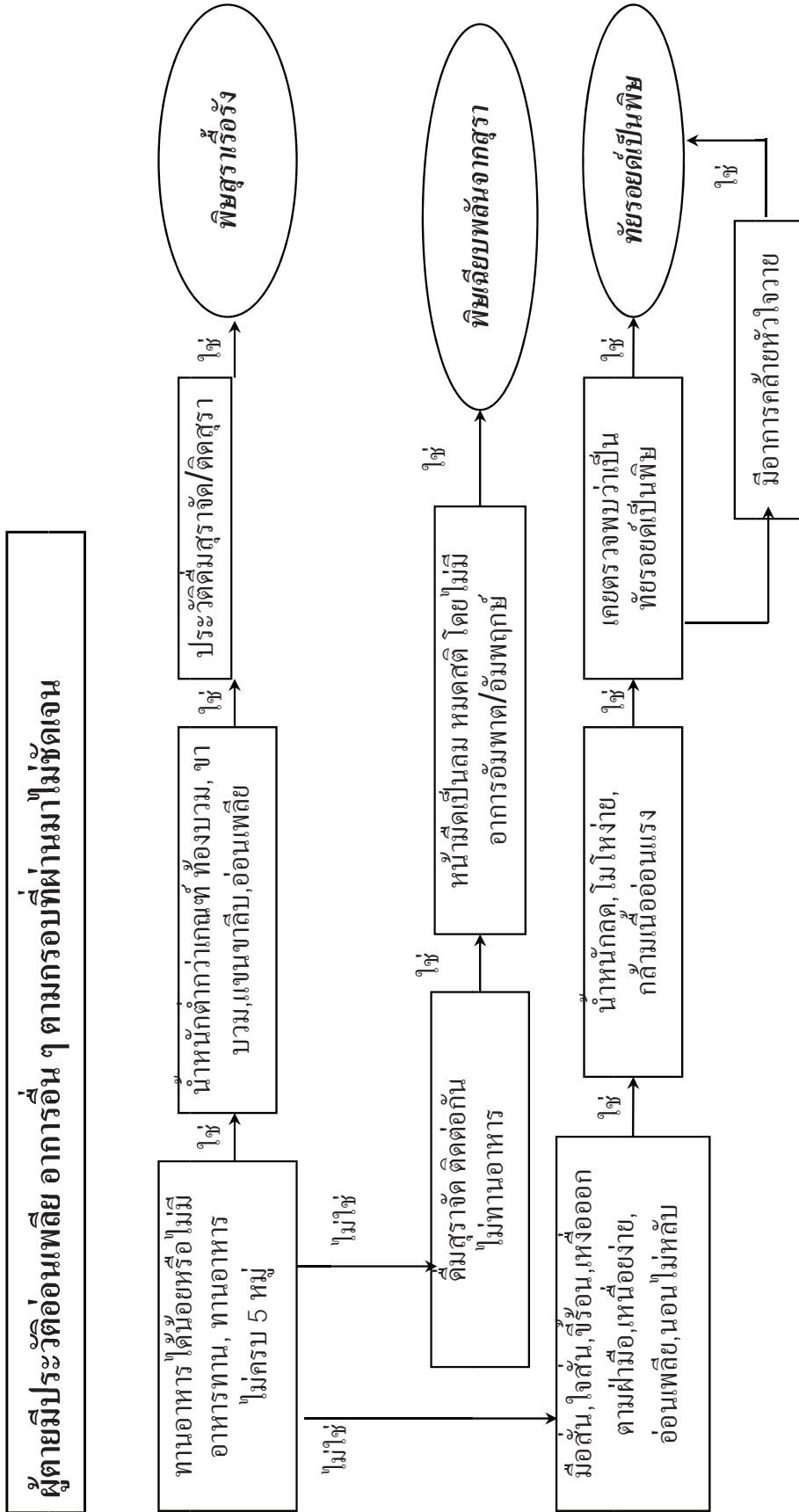

กรอบ Flow Chart

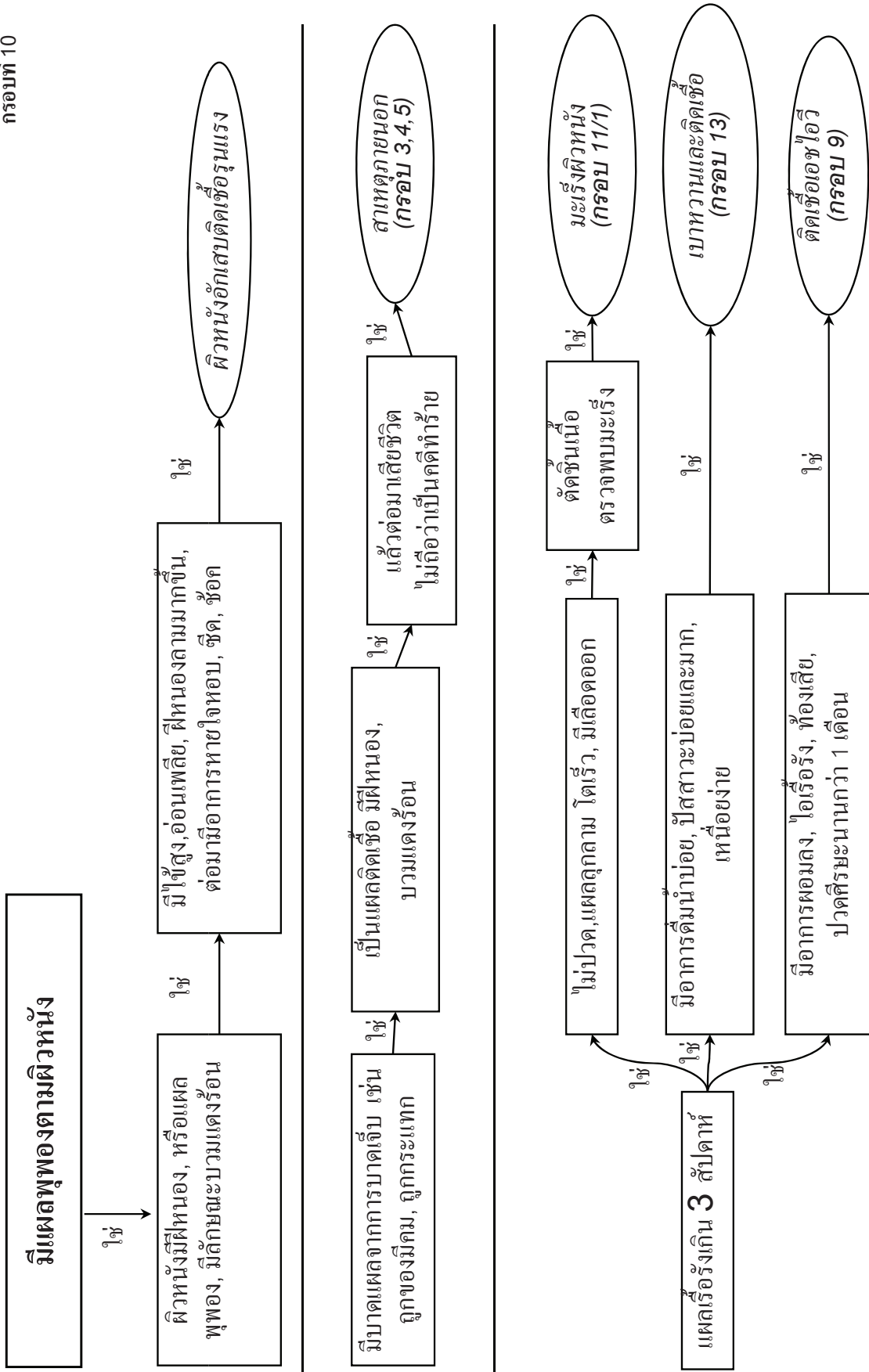
กรอบที่ 8

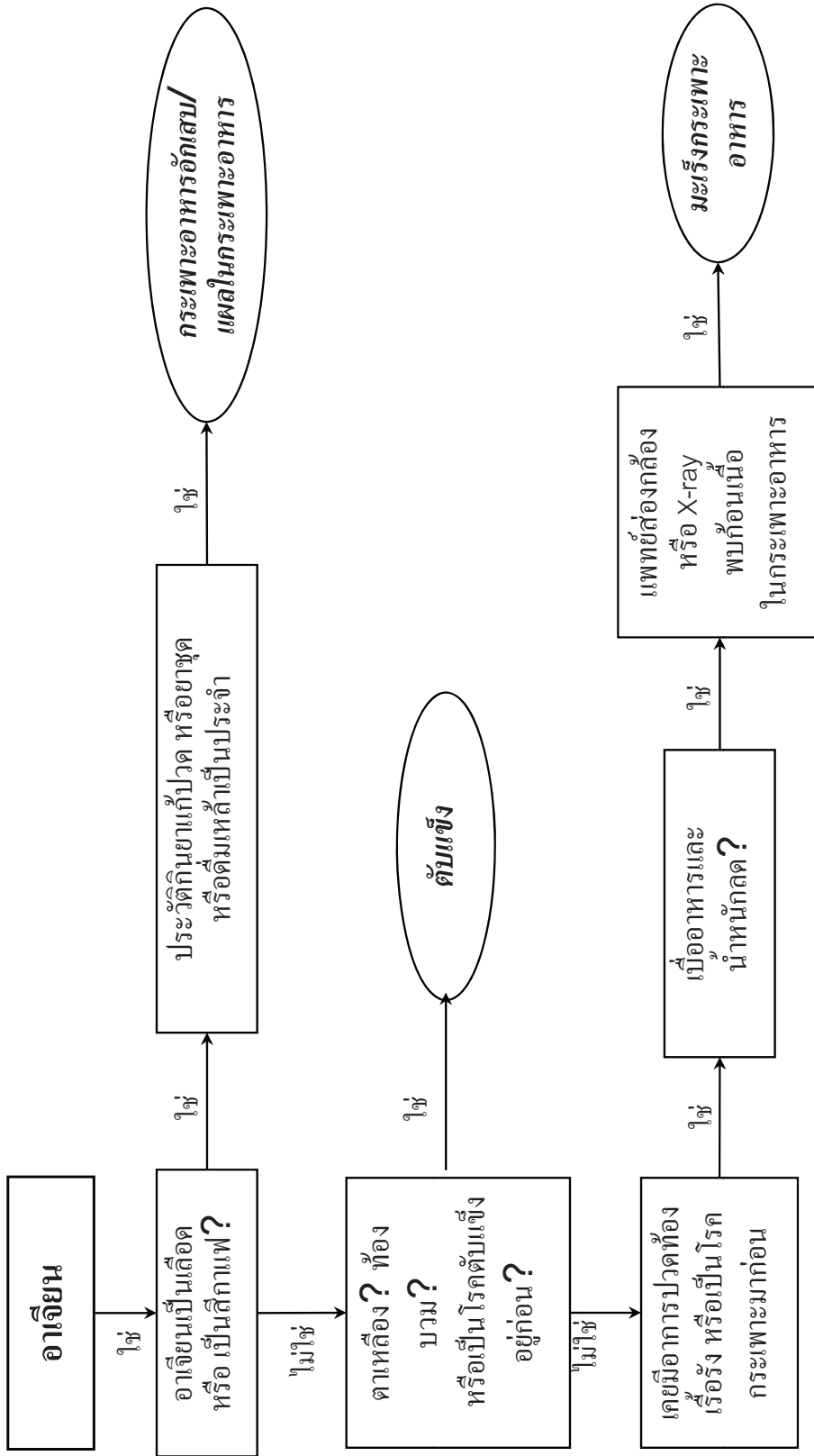
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

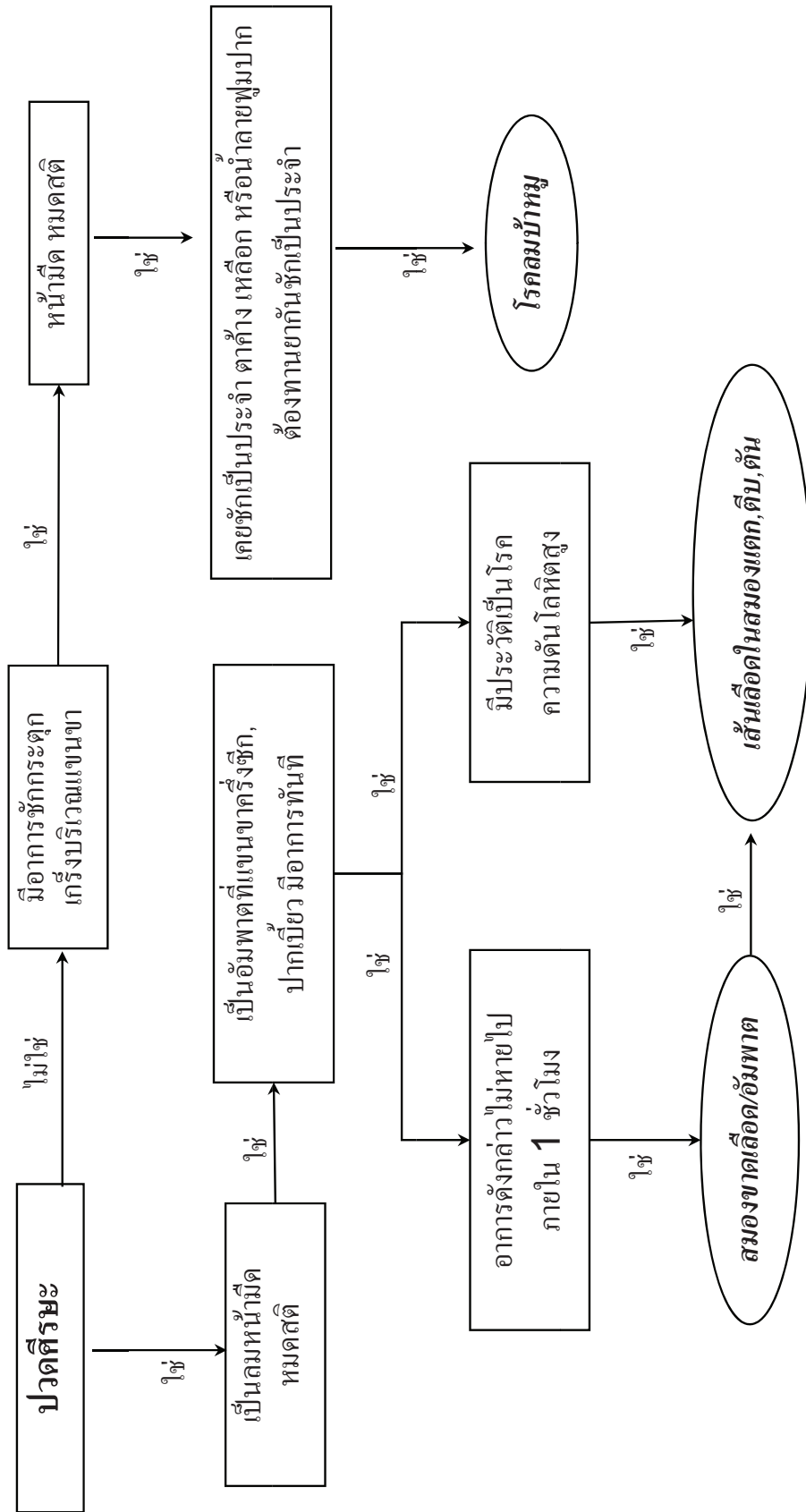
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 10

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

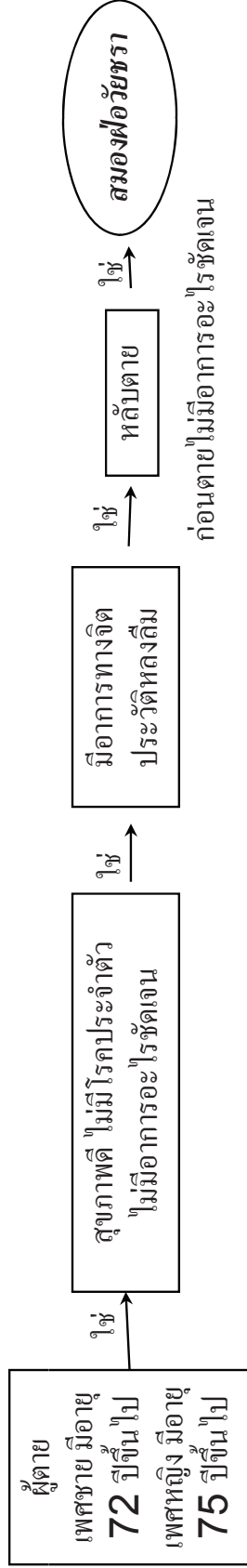

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 12

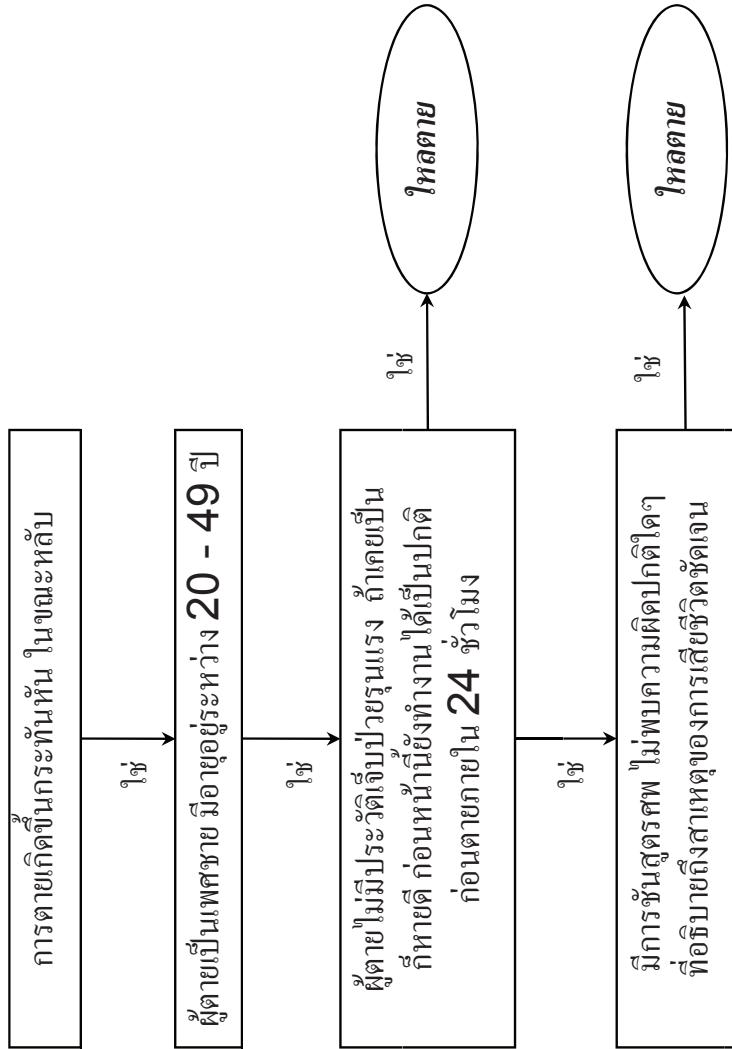
ตายโดยภาวะสมองฝ่อในวัยชรา

- ข้อกำหนดการให้สาเหตุการตายจากสมองฝ่อวัยชรา คือ ผู้ตายเพศชายต้องมีอายุ **72** ปีขึ้นไป เพศหญิง **75** ปีขึ้นไป **ไม่มี**โรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน กระดูกผุ อัมพาต อัมพฤกษ์ ปวดข้อเรื้อรัง งดดื่มไปงพอง ฯลฯ และก่อนตายช่วยเหลือตัวเองได้ ทานอาหาร/น้ำได้ ส่วนใหญ่จะหลับตาย หากเคยมีโรคประจำตัวใด ๆ ให้ใช้โรคประจำตัวเป็นสาเหตุการตาย

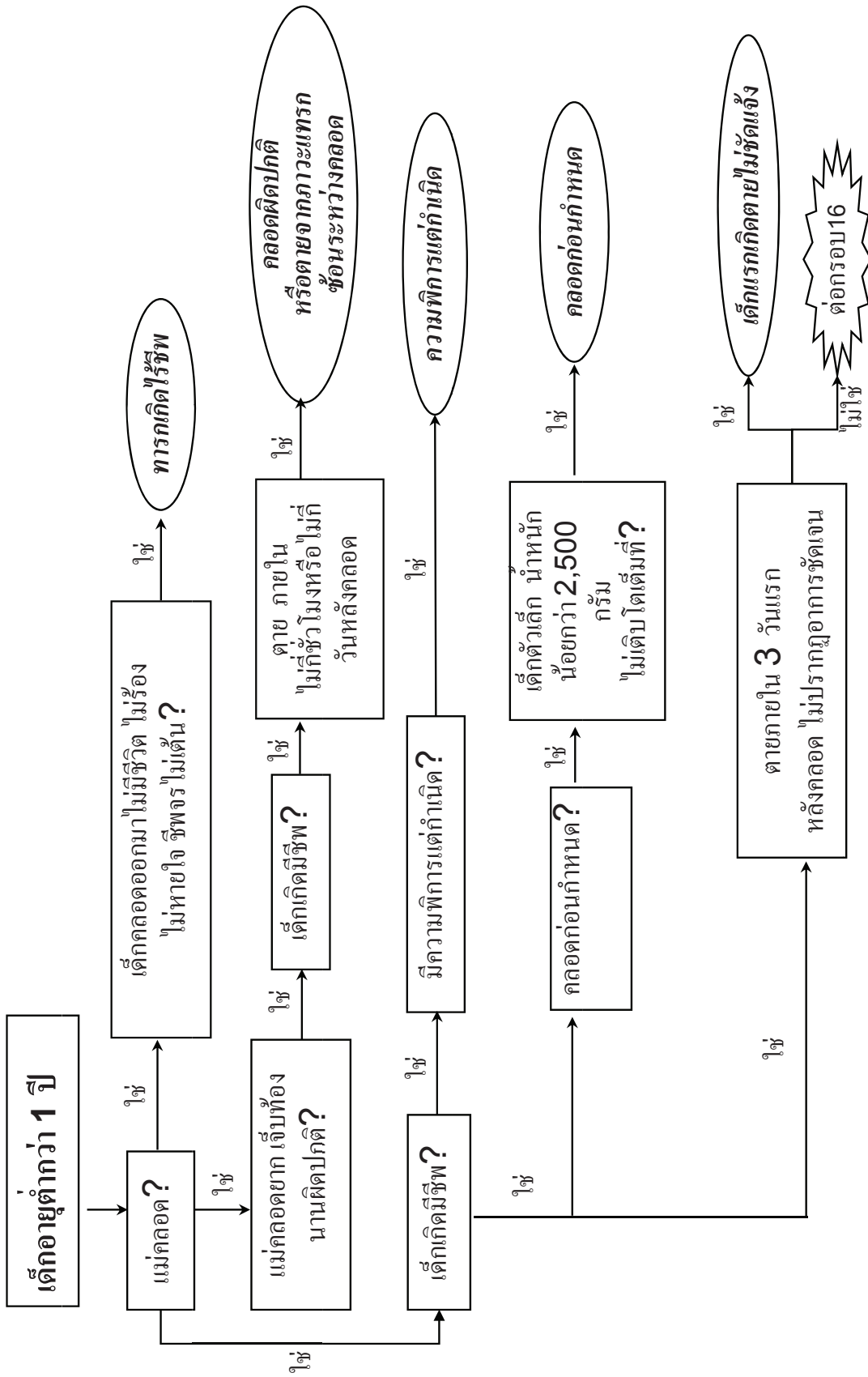
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 14

ไหลตาย

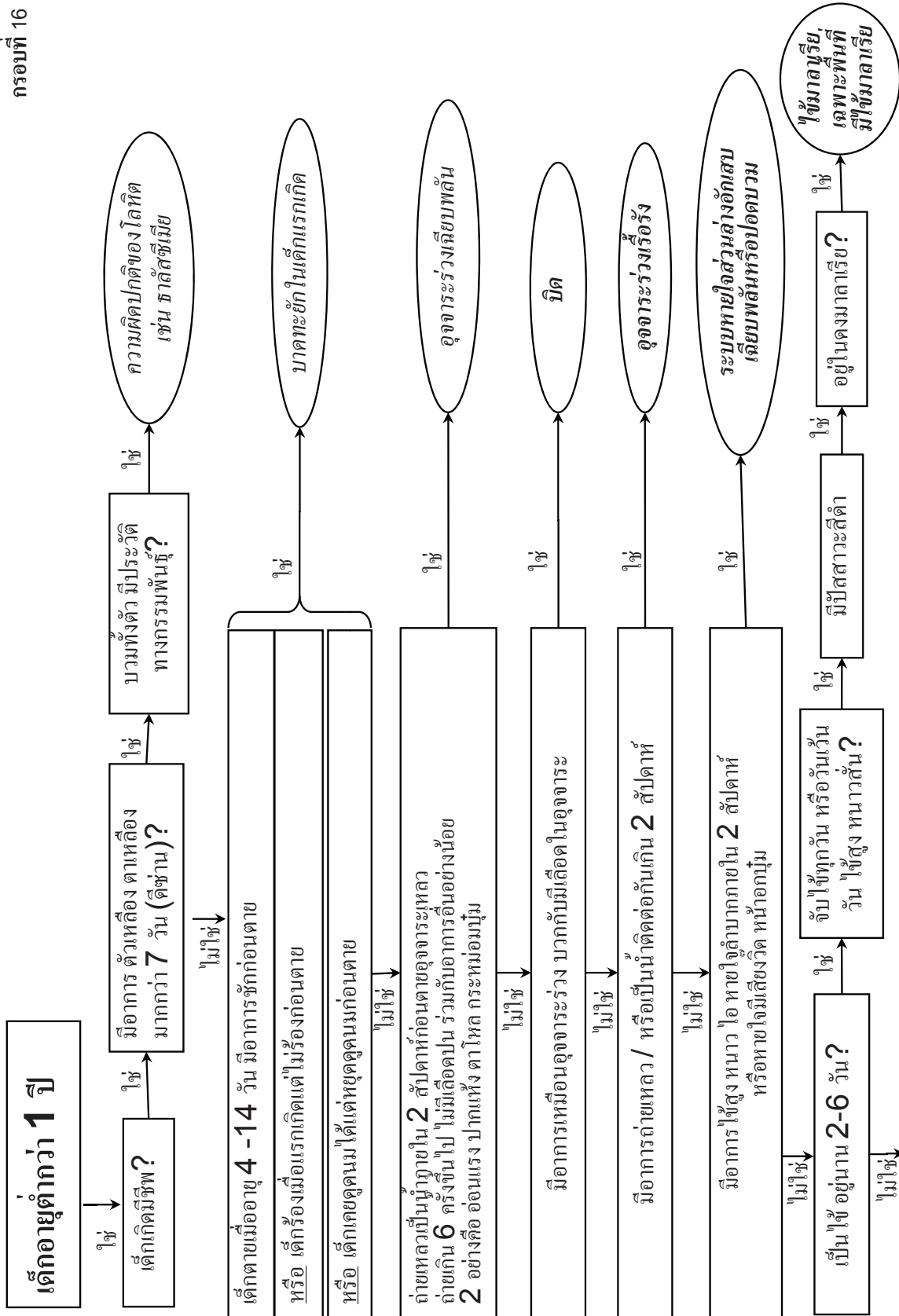

ผ - 18

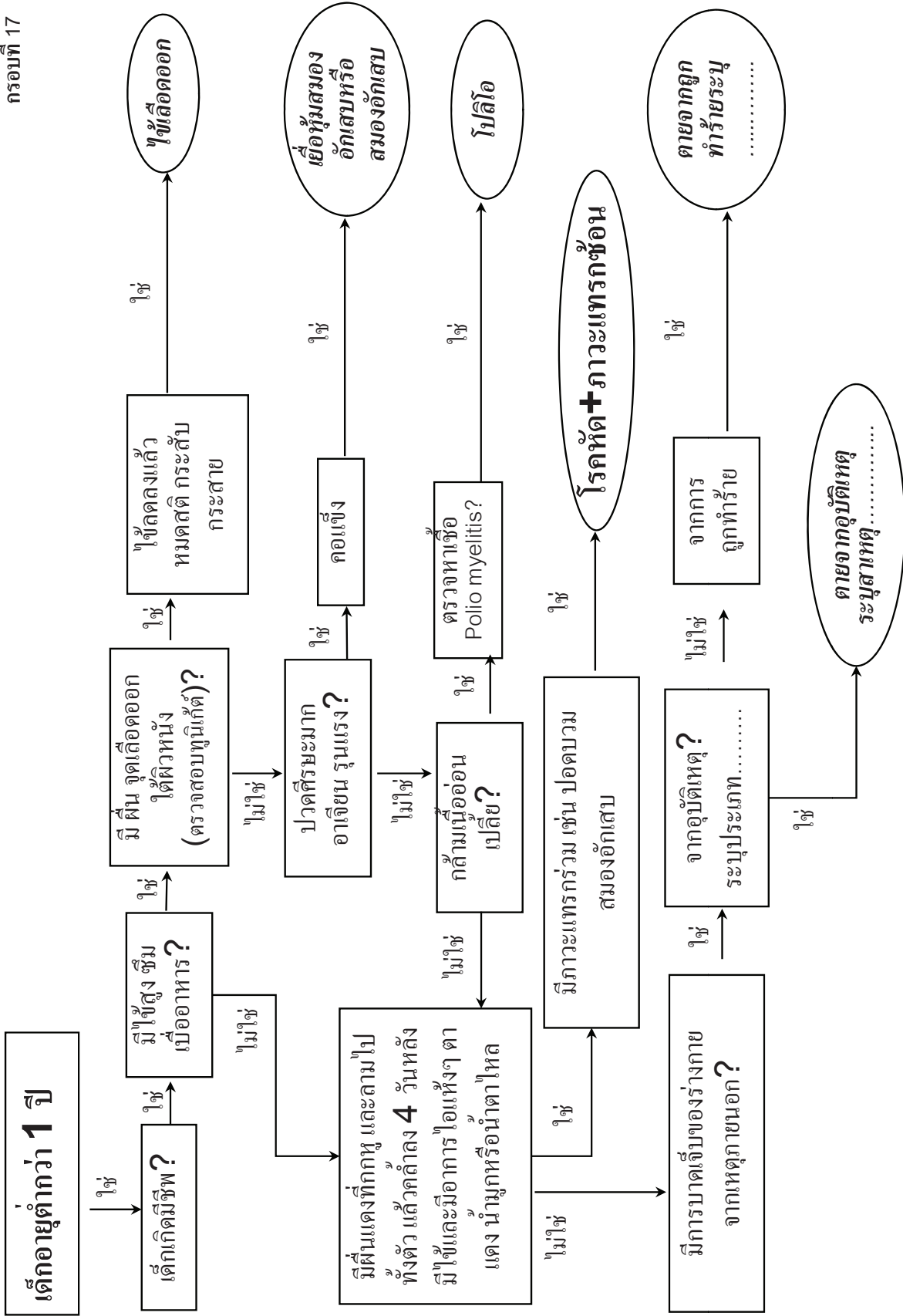
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

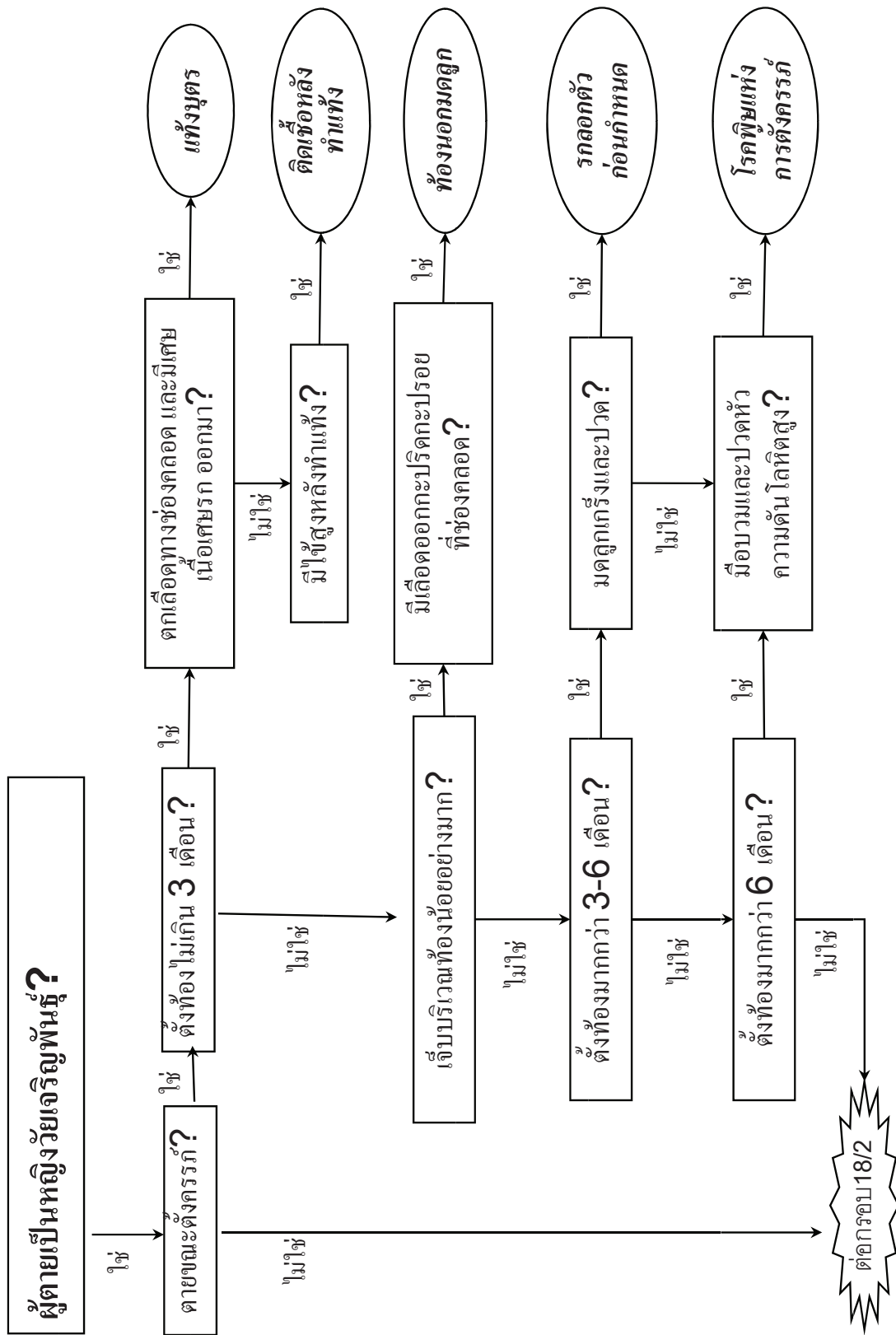
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 16

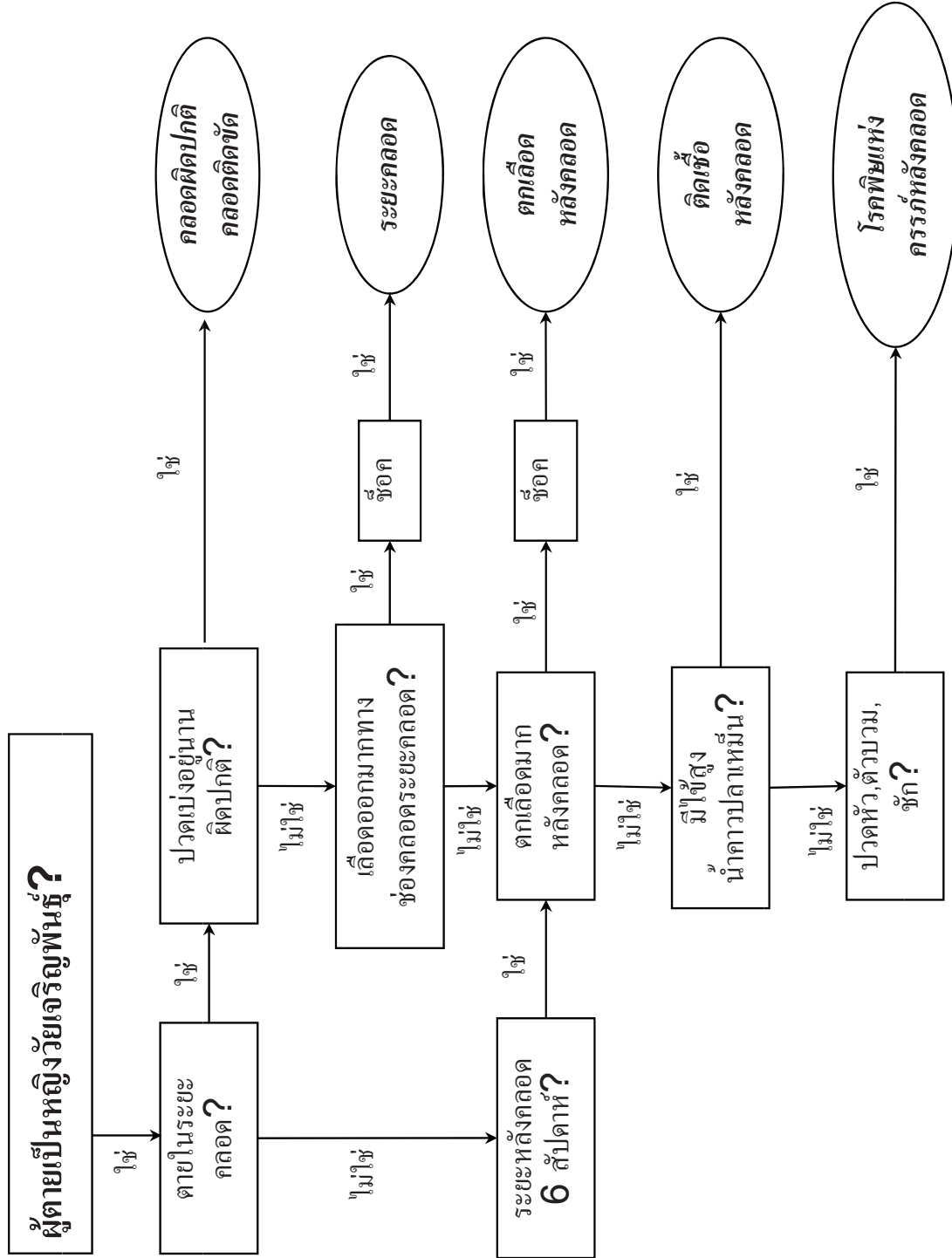

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 17

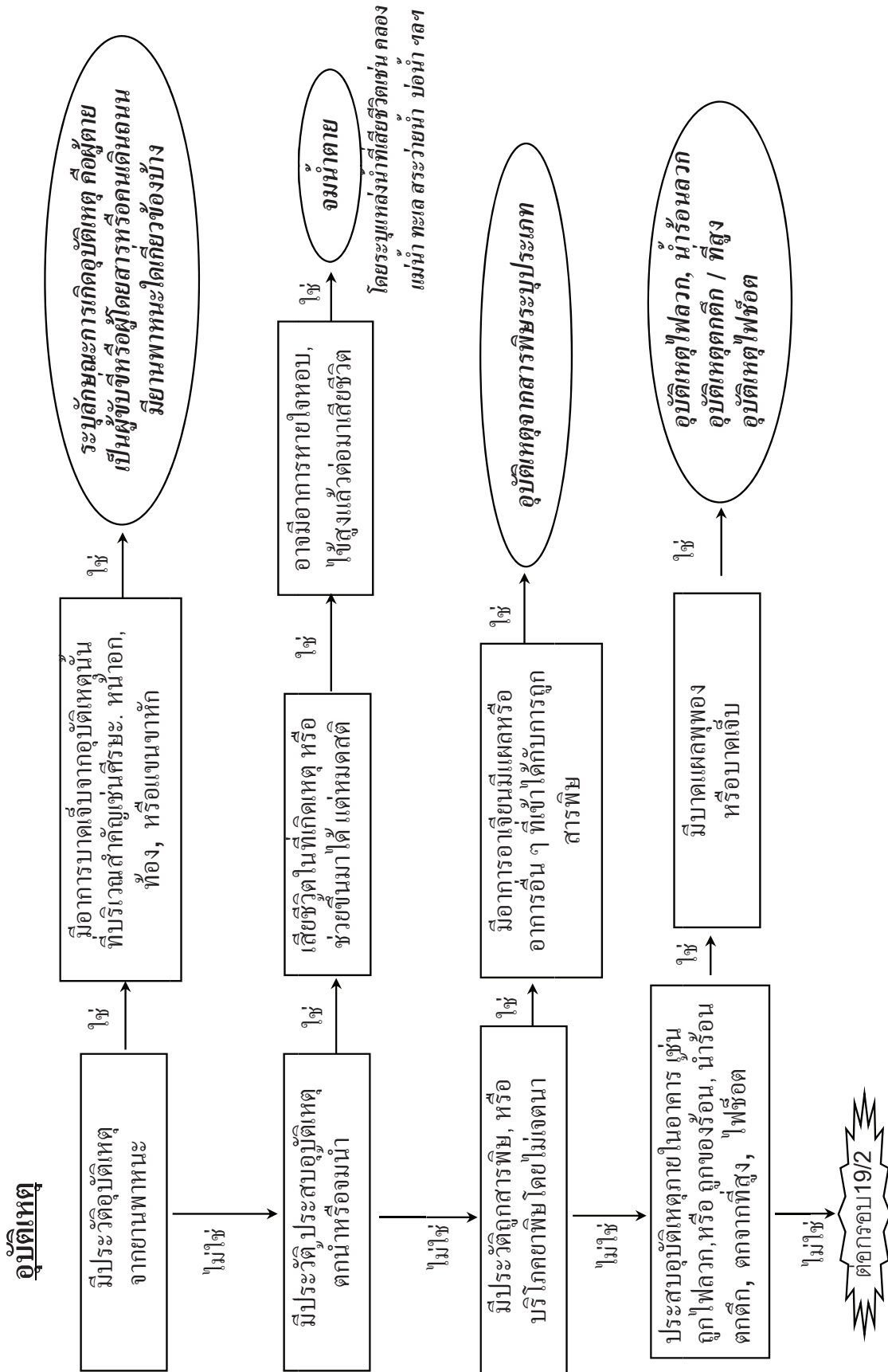
กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 18/1

กรอบ Flow Chart
กรอบที่ 19/1

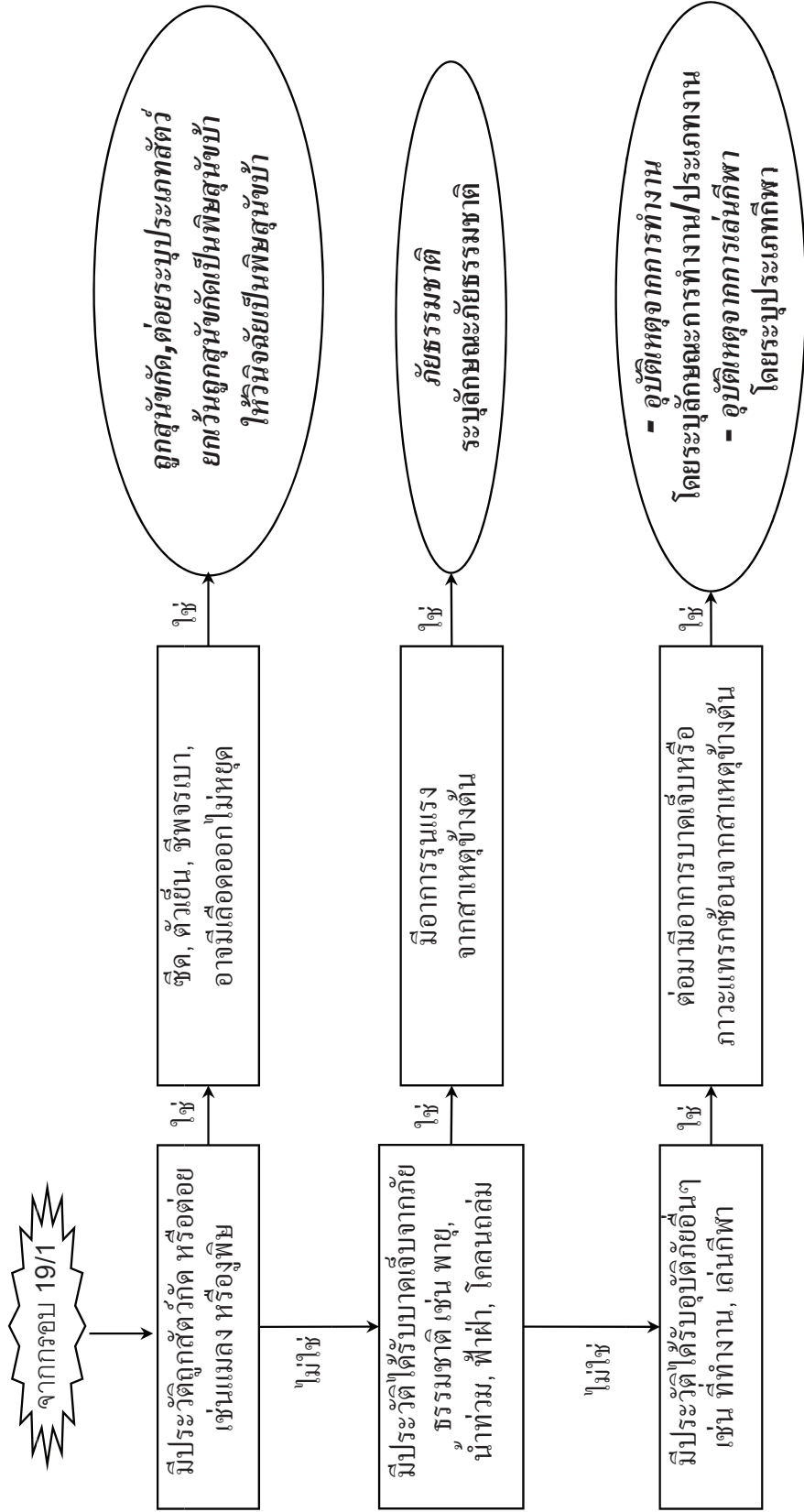
การตายจากสาเหตุภายนอก

พ - 24

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

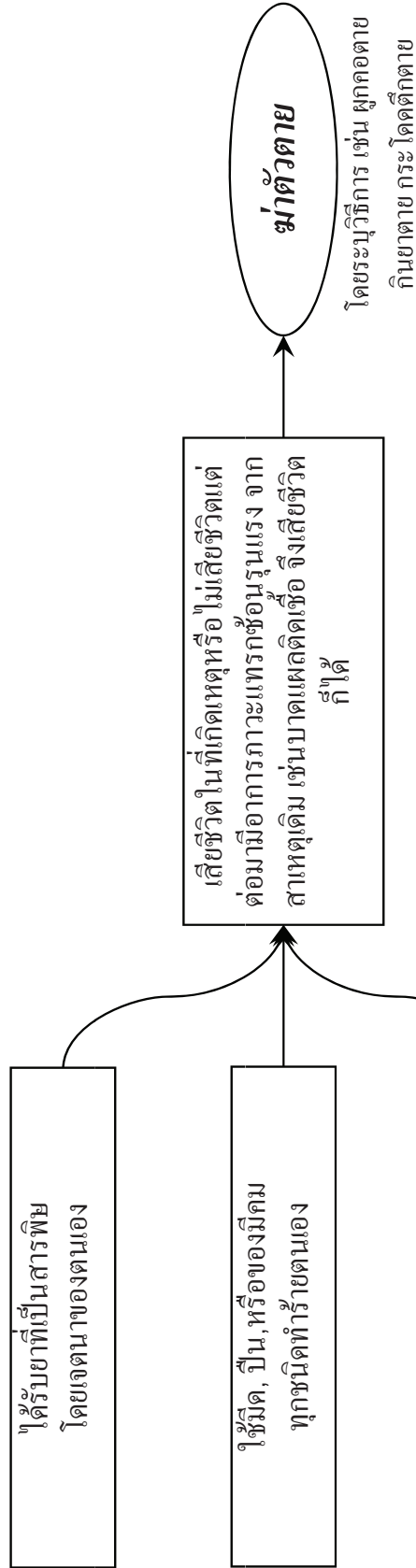
การคัดลอกหรือถ่ายสำเนานับบันทึกดีหรือผลการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ด้วย (ถ้ามี)

กรอบ Flow Chart

กรอบที่ 20

ฆ่าตัวตาย

- มีข้อมูลประวัติชัดเจน หรือหลักฐานว่าผู้ตายฆ่าตัวตาย
- ให้สอบสวนถึงวิธีการและสิ่งที่ใช้ฆ่าตัวตาย (ปืน, มีด, ยาฆ่าแมลง, กระโดดตึก, ผูกคอ)

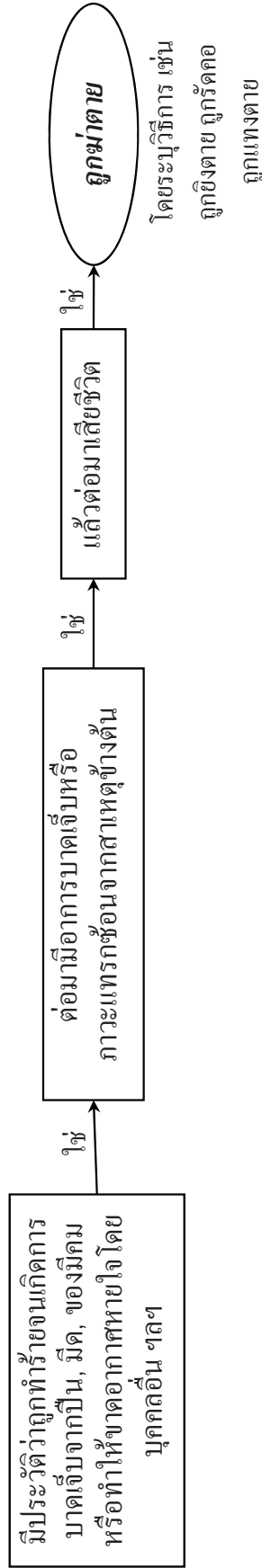
ต้องมีตำนานบันทึกการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและใช้สาเหตุในบันทึกคดีเป็นสาเหตุการตาย
ไม่ควรใช้การบาดเจ็บจากบันทึกชันสูตรพลิกศพของแพทย์

ผ - 26

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ถูกฆ่าตาย

- มีข้อมูล สื่อแสดงว่าผู้ตาย ถูกทำร้ายหรือถูกฆ่าตายโดยปืน, มีด, ยาฆ่าแมลง, สารเคมี, รัศคอ ฯลฯ
- กำลังเป็นคดี หรือคดีสิ้นสุดแล้ว → ให้ตัดออกผลการสอบสวนคดีจากเจ้าพนักงาน เจ้าของคดี

II ระบบบันทึกข้อมูล สาเหตุการตาย

แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย

1. จังหวัด.....อำเภอ..... ตำบล.....
2. ชื่อ-สกุลผู้ตาย (ตย./ตช./นาย/นส./นาง).....
เพศ 01 - ชาย 02 - หญิง 99 - ไม่ระบุ
เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก [ ]-[ ][ ][ ][ ]-[ ][ ][ ][ ][ ]-[ ][ ][ ]-[ ]
ที่อยู่ตามทะเบียน.....หมู่ที่.....หมู่บ้าน.....ถนน.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
3. อายุ [ ][ ] ปี [ ][ ] เดือน [ ][ ] วัน
4. ตายเมื่อวันที่ [ ][ ] เดือน [ ][ ] พ.ศ. [ ][ ][ ][ ]
5. สถานที่ตาย 01 - บ้าน/บริเวณบ้าน 02 - ในระหว่างทางไปโรงพยาบาล
 03 - ถนน 04 - แหล่งน้ำ
 05 - ที่อื่นๆ (ระบุสถานที่.....)

ผู้ให้ข้อมูล (ผู้แจ้งตาย)

1. ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นส./นาง).....
เพศ 01 - ชาย 02 - หญิง 99 - ไม่ระบุ/ไม่ทราบ
2. ความสัมพันธ์ของผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้ตาย
 01 - พ่อ 02 - แม่ 03 - พี่หรือน้อง
 04 -สามีหรือภรรยา 05 - ลูกชายหรือลูกสาว 06 -ญาติอื่น ๆ ระบุ.....
 07 - ไม่ใช่ญาติ (ระบุความสัมพันธ์กับผู้ตาย).....
3. ระยะเวลาที่อยู่กับผู้ตาย [ ][ ] ปี [ ][ ] เดือน [ ][ ] วัน

ทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย สรุปลสาเหตุการตาย.....

สำหรับผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมให้ข้อมูล

ยินยอมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตายของผู้ตาย

ลงชื่อ.....(ตัวบรรจง)

เกี่ยวข้องเป็น.....ของผู้ตาย

ยินยอมลงนามเพื่อขอข้อมูลการเจ็บป่วยของผู้ตายจากสถานพยาบาล

ลงชื่อ.....(ตัวบรรจง)

เกี่ยวข้องเป็น.....ของผู้ตาย

(แนบเอกสารสำเนาทะเบียนบ้านที่มีชื่อผู้ให้ข้อมูลกับผู้ตาย หรือสำเนาสูติบัตรเพื่อประกอบการขอข้อมูลจากสถานพยาบาล)

ตอนที่ 1 ตายจากการเจ็บป่วย หรือตายตามธรรมชาติ

1.1 ผู้ตายมีโรคประจำตัวอะไรบ้าง (ขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าชื่อโรคต่อไปนี้ กรณีไม่มีในรายชื่อให้เขียนเติมในข้ออื่น ๆ แล้วบันทึกว่ามีอาการอย่างไรบ้าง

เบาหวาน มีโรคแทรกซ้อนคือ.....ไตวาย.....แผลเรื้อรัง.....อื่น ๆ ระบุ.....
..... ถ้ามีโรคเดียวก่อนเสียชีวิต ให้ระบุ “เบาหวานร่วมกับโรคแทรกซ้อน”

ความดันโลหิตสูง มีโรค / อาการที่ตามมา คือ.....เส้นเลือดสมองแตก / ตีบ / ตัน.....
หลอดเลือดหัวใจ.....หัวใจขาดเลือด.....กล้ามเนื้อหัวใจตาย.....ไตวาย.....หัวใจวาย.....
อื่น ๆ ระบุ..... ถ้ามีโรคเดียวก่อนเสียชีวิต ให้ระบุ “ความดันโลหิตสูงร่วมกับโรคแทรกซ้อน”
ถ้าไม่มีความดันโลหิตสูงมาก่อนให้ระบุโรคที่ตามมาได้เลย คือ.....

มะเร็ง ที่อวัยวะ คือ.....ตับ.....ปอด.....เต้านม.....ตับอ่อน.....ปากมดลูก.....บริเวณคอ
(ถ้ามีการระบุชัดเจนว่าส่วนใด (ลิ้น. เหงือก. หลอดคอ. กล่องเสียง. หรืออื่นๆ ระบุ.....)
.....กระเพาะอาหาร.....ลำไส้.....กระเพาะปัสสาวะ.....ต่อมลูกหมาก
.....กระดูก.....เม็ดเลือด.....ต่อมน้ำเหลือง.....สมอง (เนื้องอก).....รังไข่.....มดลูก
หรือ.....อื่น ๆ ระบุ.....ถ้ามีโรคเดียวก่อนเสียชีวิต ให้ระบุ “มะเร็งที่อวัยวะใด”

ไตวาย ให้สอบถามว่า สาเหตุที่ทำให้ไตวายมาจากโรคอะไร คือ.....เบาหวาน.....ไตอักเสบ.....
นิ่วในไต.....นิ่วในกระเพาะปัสสาวะ.....ความดันโลหิตสูง.....อื่นๆ ระบุ.....
ถ้ามีโรคเดียวก่อนเสียชีวิต ให้ระบุ “ไตวายจากโรคอะไร”

ตับแข็ง หากมีประวัติดื่มสุราเป็นประจำให้ระบุ **ตับแข็งจากสุรา**

ถุงลมโป่งพองหรือปอดอุดกั้นเรื้อรัง หรือ หลอดลมอักเสบเรื้อรัง โดยมากจะมีประวัติสูบบุหรี่ / ไข้เป็น
ประจำ หรือทำงานในบริเวณมีฝุ่นละอองมาก

ปอดอักเสบ

ติดเชื้อเอชไอวี หรือ เอดส์ โดยมากจะมีประวัติติดเชื้อราหลายอวัยวะ เช่น เชื้อราที่ผิวหนังทั่วตัว เชื้อรา
ในปอด เชื้อราในสมองหรือเยื่อหุ้มสมอง หรือ เป็นวัณโรคแบบฉวยโอกาสหรืออุจจาระร่วงหรือเป็นไขบ่อย ๆ

ติดเชื้อทางเดินอาหารหรืออุจจาระร่วง โดยมากจะเกิดแบบเฉียบพลัน และเป็นในผู้สูงอายุ เด็กเล็ก หรือ
ผู้ติดเชื้อเอดส์

วัณโรคปอด ซึ่งต้องไม่มีประวัติติดเชื้อเอชไอวี หรือ เอดส์

วัณโรคอื่น ๆ ให้ระบุชื่อโรคและรายละเอียดอาการเท่าที่พอจะจำได้

“สมองฝ่อวัยชรา” อายุ 70 ปีขึ้นไป ซึ่งสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ไม่มีอาการอะไรชัดเจนก่อนตาย
(คือ ไม่มีอาการใด ๆ ต่อไปนี้ ไข้ ไอ ท้องมาน บวมตามตัว ตัวเหลืองตาเหลือง อุจจาระร่วงติดต่อกันหลายวัน
อาเจียนเป็นเลือด ถ่ายอุจจาระสีดำ/เป็นเลือด ปัสสาวะติดขัด/เจ็บ/หรือปัสสาวะเป็นเลือด ปวดศีรษะมาก
ตาพร่ามัว มองภาพซ้อน เป็นลมหน้ามืดหมดสติ แขนขาอ่อนแรงข้างใดข้างหนึ่งหรือซีก คลำได้ก้อนเนื้อผิดปกติ
ซึ่งสามารถระบุโรคได้ ส่วนมากมีอาการเบื่ออาหาร ค่อยๆ อ่อนแรงตามอายุ อาจมีอาการหน้ามืดบ้าง อาจมี
อาการหลงลืมบ้าง เมื่อใกล้ตายจะไม่ลุกเดิน

กรณีผู้ตายเป็นหญิงอายุระหว่าง 9 – 54 ปี ให้สอบถามต่อไปนี้

1. มีการตั้งครรภ์ก่อนเสียชีวิตหรือไม่ 01 – ใช่ 00 – ไม่ใช่ 99 – ไม่ทราบ
ถ้าเสียชีวิตระหว่างการตั้งครรภ์ให้สอบถามและระบุว่าเกิดจากสาเหตุใดต่อไปนี้
- “ครรภ์เป็นพิษ” (มีอาการบวม ความดันโลหิตสูง อาจชักเกร็งหรือตกเลือดได้)
  - “ตั้งครรภ์นอกมดลูก” (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบัน)
  - “น้ำคร่ำอุดตันเส้นเลือด” (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)
  - “ตั้งครรภ์ไขปลาออก” (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)
  - “ติดเชื้อระหว่างการตั้งครรภ์” (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)
  - สาเหตุอื่น ๆ ระบุ.....(ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)

2. มีการแท้งลูกก่อนเสียชีวิตหรือไม่ 01 – ใช่ 00 – ไม่ใช่ 99 – ไม่ทราบ
ถ้าแท้ง การแท้งนั้นเกิดขึ้นกี่วัน ก่อนที่จะเสียชีวิต.....วัน
ถ้ามีการแท้งระบุสาเหตุว่า “การแท้ง” อาจระบุได้ว่าการตกเลือด หรือติดเชื้อหลังแท้ง)

3. มีการคลอดก่อนเสียชีวิตหรือไม่ 01 – ใช่ คลอดก่อนตายกี่วัน.....วัน 00 – ไม่ใช่ 99 – ไม่ทราบ
ถ้ามีการคลอดก่อนตาย ให้ถามต่อว่า คลอดตอนตั้งครรภ์ได้กี่เดือน.....เดือน
สอบถามและระบุว่า การตายเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องด้วยสาเหตุต่อไปนี้
- “คลอดติดขัด” (คือคลอดยาก ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น คีม ดูด หรือผ่าตัด)
  - “ตกเลือดก่อนหรือหลังคลอด” (ตกเลือดมาก่อน หรือระหว่าง หรือหลังคลอด)
  - “ติดเชื้อจากการคลอด” (มีการติดเชื้อทั้งระหว่างคลอด หรือหลังคลอดไม่เกิน 6 อาทิตย์)
  - สาเหตุอื่น ๆ ระบุ.....(ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)

(สามารถระบุสาเหตุจากการตายผิดธรรมชาติได้ เช่น ฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม อุบัติเหตุ โดยดูข้อมูลจากส่วนของการตายผิดธรรมชาติในตอนที่ 2)

ถ้าผู้ตายเป็นเด็กอายุระหว่าง 0 – 10 ปี ให้สอบถามต่อไปนี้

- เด็กคลอดเมื่อแม่ตั้งครรภ์.....สัปดาห์ 99 – ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ
- ถ้าคลอดก่อนครบกำหนดให้ระบุสาเหตุ “คลอดก่อนกำหนด”
- ถ้าคลอดครบกำหนดให้สอบถามและระบุสาเหตุ ดังต่อไปนี้
- “คลอดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม” “รกลอกตัวก่อนกำหนด”
- “สายสะดือพันคอ” “ติดเชื้อมีสายสะดือระหว่าง หรือ หลังคลอด”
- “ขาดออกซิเจนระหว่างการคลอดหรือหลังคลอด” (ส่วนใหญ่เกิดจากการคลอดติดขัด)
- “คลอดครรภ์แฝดหรือมีเด็กมากกว่า 1 คน”
- “คลอดท่าผิดปกติ” เช่น คลอดท่าก้น คลอดท่าขวาง
- “ติดเชื้อเอ็ดส์จากแม่”
- “พิการแต่กำเนิด ระบุ ลักษณะความพิการ.....”
- “โรคอื่น ๆ “จากการระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบัน.....”

(สามารถระบุสาเหตุจากการตายผิดธรรมชาติได้ เช่น ฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม อุบัติเหตุ โดยดูข้อมูลจาก ส่วนของการตายผิดธรรมชาติในตอนที่ 2)

1.2 กรณีที่ไม่มีโรคประจำตัวอะไรเลย (ญาติอาจไม่ทราบชัดเจน หรือไม่เคยเข้ารับการตรวจรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันเลย) ให้ชื่อข้อความต่อไปนี้ซึ่งประวัติเพื่อสันนิษฐานสาเหตุการตายโดยใช้กรอบ Flow chart ประกอบการสัมภาษณ์และสันนิษฐาน ดังนี้ (ขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าอาการที่มีและถามรายละเอียด แล้วตรวจสอบกับอาการใน Flow chart

- อาการไข้ก่อนตาย.....วัน / เดือน ลักษณะไข้.....
ร่วมกับอาการอื่น ๆ คือ.....(ตรวจสอบโรคจาก Flow chart 1/1 – 1/3)
- มีอาการไอก่อนตาย.....วัน / เดือน ลักษณะการไอ คือ.....
ร่วมกับอาการอื่น ๆ คือ .....(ตรวจสอบโรคจาก Flow chart 2)
- มีอาการถ่ายเหลวหรือถ่ายเป็นน้ำก่อนตาย.....วัน ลักษณะอุจจาระคือ.....
ร่วมกับอาการอื่น ๆ คือ.....(ตรวจสอบโรคจาก Flow chart 3)
- มีอาการป่วยรุนแรงเป็น ๆ หาย ๆ หลายอย่าง (ไข้ ไอ ถ่ายเหลว ฯ) ก่อนตาย.....เดือน / ปี
ร่วมกับตรวจเลือดพบเชื้อบวม หรือ คู่สมรสเสียชีวิตด้วยโรคเอชไอวี.....
(ตรวจสอบโรคจาก Flow chart 4)
- มีอาการปวดท้องก่อนตาย.....วัน / เดือน ลักษณะการปวดท้อง คือ.....
ร่วมกับอาการอื่น ๆ คือ.....(ตรวจสอบโรคจาก Flow chart 5)

ตอนที่ 2 ตายจากเหตุผิดธรรมชาติ

ให้ระบุเหตุผิดธรรมชาติจากสำเนาบันทึกคดีประกอบกับใบชั้นสูตรพลิกศพ (ขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าสาเหตุต่อไป)

- อุบัติเหตุจากรถทางบก ให้ระบุว่า ผู้ตายเป็น.....คนขับขี่.....คนโดยสาร และตามด้วยประเภทรถที่ใช้ ได้แก่.....จักรยานสองล้อ.....สามล้อถีบ.....จักรยานยนต์.....รถยนต์.....รถปิคอัพ.....รถบรรทุก.....รถประจำทาง.....รถพ่วง.....รถไฟ.....รถอื่น ๆ ชนกับรถอะไรคือ.....คว่าเอง.....ระบุประเภทรถ.....ชนกับวัตถุไม่เคลื่อนที่.....
- ชนคนเดินถนน**.....ชนสัตว์ เช่น ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ชนกับรถยนต์.....คนเดินถนน ระบุว่าถูกรถอะไรชน เช่น “เดินข้ามถนนถูกรถปิคอัพชน”
- อุบัติเหตุจากรถน้ำเช่นเรือล่ม
- อุบัติเหตุจมน้ำ จากการเล่นน้ำ ว่ายน้ำ หรือใช้น้ำ โดยไม่ได้โดยสารเรือ
- อุบัติเหตุพลัดตกหกล้ม ถ้าตกจากที่สูงให้ระบุว่าตกจากที่สูง
- อุบัติเหตุไฟฟ้าช็อต
- อุบัติเหตุไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
- อุบัติเหตุถูกสารพิษ (อาจโดยการดื่มกิน หรือสูดดม)
- อุบัติเหตุถูกสัตว์ทำร้าย ซึ่งต้องเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ที่ทำให้บาดเจ็บรุนแรง หรือ สัตว์ดุร้าย หรือสัตว์มีพิษที่มีในประเทศไทยหรือเลี้ยงเอาไว้เอง (เช่น งูพิษ แมงป่อง ผึ้ง ต่อ แตน)
- อุบัติเหตุถูกของหนักทับ
- อุบัติเหตุถูกของมีคม เช่น ถูกแทง ฟัน
- อุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น เครื่องจักรบดทับ
- อุบัติเหตุอื่น ๆ ให้ระบุ.....
- ฆ่าตัวตาย ให้ระบุวิธีที่ใช้ในการฆ่าตัวตาย คือ.....ผูกคอ.....ดื่มยาพิษ.....ใช้อาวุธปืน.....ใช้ของมีคม.....กระโดดน้ำ.....กระโดดจากที่สูง.....ใช้ไฟฟ้า.....ใช้วัตถุระเบิด หรืออื่น ๆ ให้ระบุ.....
- ฆาตกรรม ให้ระบุวิธีที่ใช้ในการฆาตกรรม คือ.....ถูกรัดคอ.....ถูกวางยาพิษ.....ถูกยิงด้วยอาวุธปืน.....ถูกแทงหรือฟันด้วยของมีคม.....ถูกจับกดน้ำหรือผลัดก้นน้ำ.....ถูกผลักจากที่สูง.....ถูกไฟฟ้าช็อต.....ถูกวางวัตถุระเบิดหรืออื่น ๆ ให้ระบุ.....

ทั้งนี้หากการบาดเจ็บจากเหตุผิดธรรมชาตินี้ไม่ได้ทำให้ตายทันที แต่ทำให้เกิดการบาดเจ็บเรื้อรังนานกว่า 1 ปีขึ้นไปให้เขียนคำข้างหน้าว่า “เหตุแทรกซ้อนจาก.....”

ข้อสันนิษฐานสาเหตุการตาย โดยแพทย์ (ได้จากการสอบถามข้อมูลจากญาติผู้ตาย หรือผู้รู้รายละเอียด หรือประวัติการรักษาในสถานพยาบาล ซึ่งผู้สันนิษฐานอาจมิได้พบศพ) สาเหตุการตายในเอกสารฉบับนี้ ไม่สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีทางแพ่ง / อาญาได้	
สาเหตุการตาย	1. โรคที่เป็นสาเหตุการตาย (เขียนเป็นภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ (CAPITAL LETTER) ห้ามใช้คำย่อ) ..... a) ..... (due to) ..... b) ..... (due to) ..... c) ..... (due to) ..... d) ..... (กรณีการตายผิดธรรมชาติ โปรดระบุว่าเป็น SUICIDE, HOMICIDE หรือ ACCIDENT ประเภทใด) 2. โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นต้นเหตุหนุน ..... 3. โรคหรือภาวะที่ให้เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรคัดลอกลงในช่อง "สาเหตุการตาย" ในมรณบัตร ** เป็นสาระสำคัญที่ต้องระบุให้นายทะเบียนออกมรณบัตรได้** (ให้เขียนเพียงโรคหรือภาวะเดียวเท่านั้นโดยเขียนเป็นภาษาไทย) ..... 4. หากผู้เสียชีวิตเป็นสตรี ☐ ไม่ตั้งครรภ์ ☐ กำลังตั้งครรภ์ ..... สัปดาห์ ขณะเสียชีวิต ☐ เพิ่งสิ้นสุดการตั้งครรภ์ไม่เกิน 6 สัปดาห์ ☐ ไม่ทราบ :
ลงชื่อ..... ผู้สันนิษฐานสาเหตุการตาย (.....) ** กรณีที่ไม่มีโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลอยู่ห่างไกล ให้สาธารณสุขอำเภอหรือหัวหน้าสถานีอนามัยเป็นผู้ให้สาเหตุการตาย โดยลงรายการเฉพาะข้อ 3,4 เท่านั้น	หมายเหตุ : สาเหตุการตายที่ระบุในใบรับแจ้งการตายฉบับนี้ ระบุไว้ตามกฎหมายเกณฑ์บัญชีจำนวนโรคระหว่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลทะเบียนราษฎร, ทำสถิติการตายของประเทศและใช้ในด้านกรวางแผนป้องกันและแก้ปัญหาสาธารณสุขเท่านั้น จึงอาจแตกต่างจากใบรับรองทางกฎหมายชนิดอื่น (เช่น ใบชันสูตรพลิกศพ) ได้
บันทึกการปฏิบัติงานของสำนักทะเบียน	
เสนอ นายทะเบียน..... ตรวจสอบหลักฐานแล้ว ปรากฏว่า..... ความเห็น เห็นควร..... ลงชื่อ..... (.....) ตำแหน่ง.....	คำสั่งนายทะเบียน .... ลงชื่อ..... (.....) ตำแหน่ง.....
รายการปฏิบัติ	ลงชื่อผู้ปฏิบัติ
☐ ได้ออกมรณบัตรแล้ว เลขที่..... ☐ ได้จำหน่ายชื่อในทะเบียนบ้าน เลขที่..... ☐ อื่น ๆ	....
ข้าพเจ้าได้รับ ☐ มรณบัตรเลขที่ ..... ☐ สำเนาทะเบียนบ้านเลขที่ ..... ☐ อื่น ๆ	ลงชื่อ..... ผู้แจ้ง / ผู้รับ (.....) .....

**สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงสาธารณสุข**